

آزمون ۱۰ از ۱۵

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کارکنان
سازمان سنجش آموزش کشور

اگر دانشگاه اصلاح شود مملکت اصلاح می شود.
امام خمینی (ره)

پاسخ تشریحی آزمون آزمایشی سنجش دوازدهم – مرحله هشتم (۱۴۰۳/۱۲/۲۴)

علوم انسانی (دوازدهم)

کارنامه آزمون، عصر روز برگزاری آن از طریق سایت اینترنتی زیر قابل مشاهده می باشد:

www.sanjeshserv.ir

مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی

به منظور فراهم نمودن زمینه ارتباط مستقیم مدیران، مشاوران و دبیران محترم دبیرستان ها و مراکز آموزشی همکار در امر آزمون های آزمایشی سنجش و بهره مندی از نظرات ارزشمند شما عزیزان در خصوص این آزمون ها ، آدرس پست الکترونیکی test@sanjeshserv.com معرفی می گردد. از شما عزیزان دعوت می شود، دیدگاه های ارزشمند خود را از طریق آدرس فوق با مدیر تولیدات علمی و آموزشی این مجموعه در میان بگذارید.

@sanjesheducationgroup

@sanjeshserv

کانال های ارتباطی:

ریاضی و آمار

۱. گزینه ۳ درست است.

$$a_1 = \frac{1}{2}a_2 \Rightarrow 2a_1 = a_2 \Rightarrow 2a_1 = a_1 + 8d \Rightarrow a_1 = 8d$$

$$\frac{a_{18}}{d} = \frac{a_1 + 17d}{d} = \frac{8d + 17d}{d} = \frac{25d}{d} = 25$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۲. گزینه ۲ درست است.

یک دنباله هندسی با جمله اول ۲ و نسبت مشترک ۲ داریم؛ بنابراین:

$$a_n = a_1 \times r^{n-1} \Rightarrow a_n = 2 \times 2^{n-1} = 2^n$$

$$a_{n+2} = a_1 \times r^{n+1} \Rightarrow a_{n+2} = 2 \times 2^{n+1} = 2^{n+2}$$

$$a_n + a_{n+2} = 2^n + 2^{n+2} = 2^n + (2^2 \times 2^n) = 2^n(1 + 4) = 5 \times 2^n$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳. گزینه ۴ درست است.

نسبت مشترک دنباله‌های هندسی مورد نظر را به دست می‌آوریم.

$$a_6 = 3 \Rightarrow ar^5 = 3$$

$$a_8 - a_7 = 36 \Rightarrow ar^7 - ar^6 = 36 \Rightarrow ar^6(r - 1) = 36 \xrightarrow{ar^5=3} 3(r - 1) = 36 \Rightarrow$$

$$r - 1 = 12 \Rightarrow r - 1 - 12 = 0 \Rightarrow (r - 13)(r + 1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} r = 13 \\ r = -1 \end{cases}$$

حال یک دنباله حسابی داریم که $a_1 = -3$ و $d = 4$ خواهد بود؛ بنابراین:

$$\Rightarrow -3, 1, 5, 9, 13, \dots$$

در این دنباله حسابی ۳ جمله طبیعی وجود دارد.

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۴. گزینه ۱ درست است.

$$f(-2) = a\left[\frac{-2+1}{2}\right] = a\left[-\frac{1}{2}\right] = a(-1) = -a$$

$$g(-2) = 2(-2)^2 + 5(-2) + a^2 = a^2 - 2$$

$$(f+g)(-2) = 0 \Rightarrow a^2 - a - 2 = 0 \Rightarrow (a-2)(a+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 2 \\ a = -1 \end{cases}$$

به ازای $a = -1$ ضابطه تابع $g(x)$ را می‌نویسیم.

$$g(x) = 2x^2 + 5x + a^2 \xrightarrow{a=-1} g(x) = 2x^2 + 5x + 1$$

برای تعیین فاصله نقاط برخورد نمودار تابع $g(x)$ با محور طول‌ها، قدرمطلق اختلاف ریشه‌های معادله $g(x) = 0$ را محاسبه می‌کنیم.

$$|x_1 - x_2| = \frac{\sqrt{\Delta}}{|a|} = \frac{\sqrt{17}}{2}$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۵. گزینه ۴ درست است.

با توجه به اینکه $x = 2$ در دامنه‌های توابع f و g قرار دارد اما در دامنه $\frac{f}{g}$ وجود ندارد، نتیجه می‌گیریم به ازای $x = 2$ کسر $\frac{f}{g}$ تعریف نشده است و این یعنی مقدار $g(2)$ برابر با صفر است.

$$g(2) = 0 \Rightarrow 3a + 6 = 0 \Rightarrow 3a = -6 \Rightarrow a = -2$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: آسان)

۶. گزینه ۴ درست است.

ضابطه تابع همانی به صورت $y = x$ است؛ بنابراین در تابع f ، ضریب x^2 باید صفر و ضریب x باید یک باشد.
 $\text{sign}(a+1) = 0 \Rightarrow a+1 = 0 \Rightarrow a = -1$

$$|b - 3a| = 1 \xrightarrow{a=-1} |b + 3| = 1 \Rightarrow \begin{cases} b + 3 = 1 \Rightarrow b = -2 \\ b + 3 = -1 \Rightarrow b = -4 \end{cases}$$

مجموع ریشه‌های معادله موردنظر را در دو حالت بررسی می‌کنیم.

حالت اول: به ازای $a = -1$ و $b = -2$ معادله را تشکیل می‌دهیم.

$$-x^2 - 2x - 2 = 0 \Rightarrow \Delta = (-2)^2 - 4(-1)(-2) = 4 - 8 = -4$$

در این حالت معادله ریشه حقیقی ندارد.

حالت دوم به ازای $a = -1$ و $b = -4$ معادله را تشکیل می‌دهیم.

$$-x^2 - 4x - 2 = 0 \Rightarrow \Delta = (-4)^2 - 4(-1)(-2) = 16 - 8 = 8$$

در این حالت معادله دو ریشه حقیقی دارد. مجموع ریشه‌ها از رابطه $-\frac{b}{a}$ به دست می‌آید.

$$x_1 + x_2 = -\frac{b}{a} = -\frac{-4}{-1} = -4$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱ و ۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۷. گزینه ۱ درست است.

در دامنه $x \geq -1$ باید مقدار تابع، ثابت باشد؛ بنابراین به ازای مقدار مشخصی از a ، جمله‌های شامل x حذف می‌شوند. در این صورت ضابطه تابع به صورت $f(x) = 5$ به دست می‌آید. مقدار تابع را در دامنه‌های دیگر هم برابر با ۵ قرار می‌دهیم.

$$[x] + m = 5 \xrightarrow{\substack{-3 \leq x \leq -1 \\ [x] = -2}} -2 + m = 5 \Rightarrow m = 7$$

$$m + 2a = 5 \Rightarrow 7 + 2a = 5 \Rightarrow 2a = -2 \Rightarrow a = -1$$

حاصل عبارت موردنظر را به دست می‌آوریم.

$$af(0) + m = -1(5) + 7 = -5 + 7 = 2$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱ و ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۸. گزینه ۱ درست است.

در تابع f ، زوج مرتب‌هایی که مؤلفه‌های اول یکسان دارند، باید دارای مؤلفه دوم مساوی باشند.

$$(5, k+1) \equiv (5, -6) \Rightarrow k+1 = -6 \Rightarrow k = -7$$

به ازای $k = -7$ ، توابع را می‌نویسیم.

$$f = \{(5, -6), (-3, 2), (-4, 9), (2, -3)\}$$

$$g = \{(2, 8), (5, -1), (-4, -7), (3, -2)\}$$

مقادیر تابع $(f - g)$ را در دامنه مشترک توابع f و g به دست می آوریم.

$$D_{f-g} = D_f \cap D_g = \{5, -4, 2\}$$

$$(f - g)(5) = -6 - (-1) = -5$$

$$(f - g)(-4) = 9 - (-7) = 16$$

$$(f - g)(2) = -3 - 8 = -11$$

بُرد تابع $(f - g)$ ، مجموعه $\{-11, -5, 16\}$ است که مجموع اعضای بُرد، برابر با صفر می باشد.

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۹. گزینه ۲ درست است.

در محدوده اعداد طبیعی بین ۵۴ و ۴۵۲، اولین و آخرین عدد بخش پذیر بر ۶ به ترتیب ۶۰ و ۴۵۰ هستند. اعداد بخش پذیر بر ۶ در این محدوده، دنباله حسابی زیر را تشکیل می دهند.

$$60, 66, 72, \dots, 450$$

برای تعیین مجموع جملات این دنباله، لازم است، تعداد جملات را به دست آوریم.

$$a_n = a_1 + (n - 1)d \Rightarrow 450 = 60 + (n - 1)6 \Rightarrow 6(n - 1) = 390 \Rightarrow n - 1 = 65 \Rightarrow n = 66$$

اکنون می توانیم مجموع جملات را محاسبه کنیم.

$$S_n = \frac{n}{2}(a_1 + a_n)$$

$$S_{66} = \frac{66}{2}(60 + 450) = 33(510) = 16830$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰. گزینه ۴ درست است.

$$\left. \begin{aligned} a_7 = 18 &\Rightarrow ar^6 = 18 \\ a_3 = 9 &\Rightarrow ar^2 = 9 \end{aligned} \right\} \Rightarrow \frac{ar^6}{ar^2} = \frac{18}{9} \Rightarrow r^4 = 2$$

جمله پانزدهم را بر حسب جمله هفتم می نویسیم و محاسبه می کنیم.

$$a_{15} = a_7 \times r^8 = a_7 \times (r^4)^2 = 18(2)^2 = 72$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱. گزینه ۳ درست است.

اندازه ضلع مثلث اول a ، اندازه ضلع مثلث دوم $\frac{a}{2}$ ، اندازه ضلع مثلث سوم $\frac{a}{4}$ و ... می باشند.

محیط مثلث اول $3a$ ، محیط مثلث دوم $\frac{3a}{2}$ ، محیط مثلث سوم $\frac{3a}{4}$ و ... می باشند. یعنی اندازه محیط مثلث ها تشکیل یک

دنباله هندسی با نسبت مشترک $\frac{1}{2}$ می دهد.

$$a_8 = a_1 r^7 = 3a \left(\frac{1}{2}\right)^7 = 3a \left(\frac{1}{128}\right) = \frac{3a}{128}$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲. گزینه ۲ درست است.

می دانیم اگر a, b, c سه جمله متوالی از یک دنباله هندسی باشند همواره $b^2 = ac$ است پس در اینجا داریم:

$$(x - 2)^2 = (x + 6)(x - 6) \Rightarrow x^2 - 4x + 4 = x^2 - 36 \Rightarrow -4x = -40 \Rightarrow x = 10$$

پس جملات دنباله به صورت $(10-6), (10-2), (10+6), \dots$ یعنی $4, 8, 12, \dots$ است که در آن $r = \frac{1}{2}$ است:

$$S_n = a_1 \times \frac{(1-r^n)}{1-r} \Rightarrow \frac{127}{4} = 16 \times \frac{(1-(\frac{1}{2})^n)}{1-\frac{1}{2}} \Rightarrow \frac{127}{4} = \frac{16(1-(\frac{1}{2})^n)}{\frac{1}{2}} \Rightarrow$$

$$127 \times \frac{1}{4} = 4 \times 16(1-(\frac{1}{2})^n) \Rightarrow \frac{127}{4} = 64(1-(\frac{1}{2})^n) \xrightarrow{\div 64} \frac{127}{128} = 1-(\frac{1}{2})^n$$

$$(\frac{1}{2})^n = 1 - \frac{127}{128} \Rightarrow (\frac{1}{2})^n = \frac{1}{128} \Rightarrow 2^n = 128 \Rightarrow 2^n = 2^7 \Rightarrow n = 7$$

(ریاضی و آمار (۳) - فصل ۳، درس ۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳. گزینه ۴ درست است.

می‌دانیم عبارت $a^2 + 1$ همواره مثبت است پس:

$$\text{sign}(a^2 + 1) = 1$$

از طرفی $[x+2] = [x] + 2$ است. در نتیجه:

$$\text{sign}(a^2 + 1) + [x+2] = 0 \Rightarrow 1 + [x] + 2 = 0 \Rightarrow [x] = -3 \Rightarrow -3 \leq x < -2$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۴. گزینه ۱ درست است.

ضابطه تابع همانی به صورت $f(x) = x$ است پس: $f(a^2) = a^2$ و $f(4) = 4$ خواهد بود.

$$f(a^2) - f(4) = (a-2)^2 \Rightarrow a^2 - 4 = a^2 - 4a + 4 \Rightarrow 4a = 8 \Rightarrow a = 2$$

از طرفی $f(ab) = ab$ پس:

$$f(ab) = 4b + 1 \Rightarrow ab = 4b + 1 \xrightarrow{a=2} 2b = 4b + 1 \Rightarrow -2b = 1 \Rightarrow b = -\frac{1}{2}$$

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۱؛ سطح دشواری: متوسط)

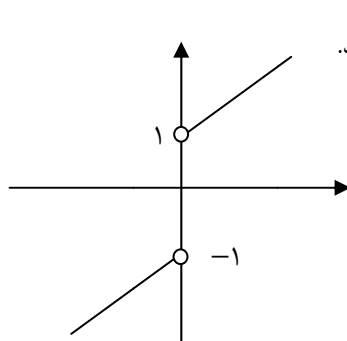
۱۵. گزینه ۱ درست است.

$$h(x) = f(x) + g(x) = x + \frac{|x|}{x}$$

$$\xrightarrow{x>0} h(x) = x + \frac{x}{x} = x + 1$$

$$\xrightarrow{x<0} h(x) = x + \frac{(-x)}{x} = x - 1$$

نمودار تابع $h(x)$ را رسم می‌کنیم:

برد تابع $h(x)$ به صورت $y > 1$ یا $y < -1$ است و مقدار $\frac{1}{2}$ در مجموعه برد تابع قرار ندارد.

(ریاضی و آمار (۲) - فصل ۲، درس ۳؛ سطح دشواری: دشوار)

علوم و فنون ادبی

۱۶. گزینه ۴ درست است.

(پ) کاربرد شعرهای ضعیف در متن کتابهای نثر - که غالباً سروده خود مؤلفان است - در نثر این دوره رواج دارد.
(ت) متنهای ادبی این دوره، با تصنع و تکلف همراه است.
بررسی سایر موارد:
(الف) «آوردن تتابع اضافات در مقام تعارف و تمجید از بزرگان یا به سبب قرینه پردازی و موازنه»، از ویژگیهای زبانی نثر در این دوره است.
(ب) نثر این دوره، از دیدگاه ادبی ارزش والایی ندارد؛ زیرا به زبان عامیانه نزدیک است.
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: آسان)

۱۷. گزینه ۲ درست است.

شکل درست عبارات: «نثر مصنوع دوره صفویه، حلاوت و فخامت نثر فنی قرنهای ششم و هفتم را ندارد و کاربرد لغات ترکی و مغولی در آن فراوان است. در این دوره، از نثر مصنوع، در فرمانها و منشآت و دیباچه کتابها استفاده می شد؛ همچنان که دیباچه آثاری مثل عیار دانش به نثر مصنوع است. مجالس المؤمنین نیز از کتابهایی است که با موضوع زندگی نامه و به نثر ساده در داخل ایران نوشته شد.
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۸. گزینه ۱ درست است.

- کتابهایی که به نثر ساده و در خارج از ایران نوشته شدند: ۱- کتب داراشکوه (در هند) ۲- شرفنامه بدلیسی (در عثمانی) [تنها دیباچه آن به نثر مصنوع است.] ۳- بدایع الوقایع واصفی (در ماوراءالنهر)
- کتابهایی که به نثر ساده و در داخل ایران نوشته شدند: ۱- «تذکره شاه طهماسب» از شاه طهماسب صفوی (در تاریخ) ۲- «عالم آرای عباسی» از اسکندر بیگ ترکمان (در تاریخ) ۳- «رشحات عین الحیات» از علی بن حسین واعظ کاشفی (در عرفان) ۴- «مجالس المؤمنین» از قاضی نورالله شوشتری (در زندگی نامه) ۵- «جامع عباسی» از شیخ بهایی (در فقه)
- «عیار دانش» از جمله آثاری است - که همچون «شرفنامه بدلیسی» - دیباچه آن به نثر مصنوع است.
- «عباس نامه» از وحید قزوینی و «محبوب القلوب» از میرزا برخوردار فراهی، از جمله آثاری هستند که تماماً به نثر مصنوع نوشته شده اند.
- «حبیب السیر» از خواندمیر و «احسن التواریخ» از حسن بیگ روملو، از نمونه های نثر بینابین در این دوره اند.
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۹. گزینه ۴ درست است.

- هیچ یک از ویژگیهای زبانی، ادبی و فکری شعر سبک هندی در این بیت دیده نمی شود و با توجه به مضمون عاشقانه و غم گرایی موجود در بیت، می توان آن را از نمونه اشعار سبک عراقی به شمار آورد.
بررسی سایر گزینه ها:
(۱) استفاده از ردیفهای طولانی و خوش آهنگ - که از ویژگیهای ادبی شعر سبک هندی است - در این بیت دیده می شود. («را گم کرده ام» ردیف است).
(۲) «توجه به مضمونهای تازه و ارائه خیال خاص و معنی برجسته» - که از ویژگیهای فکری شعر سبک هندی است - در این بیت وجود دارد. به علاوه - چنان که می دانیم - شعر در این سبک، بیشتر در تکبیت خلاصه می شود و طول و عرض معنا از یک بیت فراتر نمی رود و در عین حال، موجب تحسین و اعجاب می شود؛ و این ویژگی فکری، در بیت مورد نظر دیده می شود. همچنین بیت دارای آرایه «اسلوب معادله» است - که کاربرد آن، از ویژگیهای ادبی شعر در سبک هندی است - .
(۳) در این بیت، مضمون سازی به ویژه با واژه «تبخال» دیده می شود - که از ویژگیهای فکری شعر در سبک هندی به ویژه اشعار «صائب» است - .
(علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۰. گزینه ۲ درست است.

عبارت «ایهام در شعر معاصر پسندیده است و معنی‌گریزی از ویژگی‌های شعر این دوره است»، از ویژگی‌های ادبی شعر دوره معاصر به شمار می‌رود.
(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۱. گزینه ۳ درست است.

تنها عبارت شماره «۲» درست است.
شکل درست سایر عبارت‌ها:

(۱) از پایان دهه پنجاه تا پایان دهه شصت، گرایش به داستان‌های بلند بیشتر از داستان کوتاه است.

(۳) ... این روند از آغاز دهه هفتاد شکل دیگر به خود گرفت و گرایش به داستان کوتاه بیشتر شد.

(۴) در دهه نخست انقلاب، دوری از سبک‌های جدید داستان دیده می‌شود.

(۵) ... به‌ویژه، بعد از جنگ، گرایش به سبک‌های جدید داستان‌نویسی مانند جریان سیال ذهن بیشتر می‌شود.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی موارد نادرست:

پ) عبارت «تفکر انسان‌گرایانه به گونه‌ای کم‌رنگ در برخی آثار این دوره دیده می‌شود»، از ویژگی‌های فکری نثر دوره انقلاب اسلامی است.

ت) عبارت «بسیاری از افعال حذف می‌شوند و ساختار نحوی جمله‌ها به هم می‌ریزد»، از ویژگی‌های زبانی نثر دوره معاصر است.

ث) عبارت «گرایش به قالب‌هایی مانند خاطره، قطعه ادبی، سفرنامه، شرح حال و نوشته‌های تحقیقی - ادبی رایج شد»، از ویژگی‌های ادبی نثر دوره انقلاب اسلامی است.

(علوم و فنون ادبی (۳)، درس ۱۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۳. گزینه ۲ درست است.

اسلوب معادله: ندارد. / استعاره مصرحه: «کمان» استعاره مصرحه از «فلک پیر» - که در مصراع اول از آن سخن رفته است - / استعاره مکنیه و تشخیص: نسبت دادن عمل «دیدن» و نیز صفت «پیر» به فلک، استعاره مکنیه و تشخیص است.
بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) اسلوب معادله: مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای مصراع اول است؛ بدین صورت: «دل در حلقه زلف او عجب شوری دارد» (همان‌طور که) دیوانه، در سلسله (زنجیر و اسارت)، غوغای دگر دارد. [دل = دیوانه / حلقه زلف = سلسله / شور داشتن = غوغا داشتن] / استعاره مصرحه: ندارد. / استعاره مکنیه: این که «دل دچار شور و هیجان شده باشد» را می‌توان استعاره مکنیه و تشخیص دانست.

(۳) اسلوب معادله: ندارد. / استعاره مصرحه: ندارد. / استعاره مکنیه: ندارد. / [شاعر در مصراع اول، سپهر (آسمان) را به جام بلورین که از می روشن پر شده تشبیه کرده و در مصراع دوم نیز، زمین را قلمرو نور در شبی مهتابی دانسته است.]

(۴) اسلوب معادله: مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای مصراع اول است؛ بدین صورت: «تا (تا زمانی که) در بزم، یک هشیار بود، ساقی می نخورد» (همان‌طور که) تا گلستان تشنه است و از آب سیراب نشده، باغبان آب نمی‌نوشد. [یک نفر (یک شخص) = گلستان / هشیار بودن = تشنه بودن / ساقی = باغبان / می نخوردن = آب ننوشیدن] / استعاره مصرحه: ندارد. / استعاره مکنیه: نسبت دادن «تشنه بودن» به گلستان، استعاره مکنیه و تشخیص است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۹ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۴. گزینه ۴ درست است.

بررسی ابیات:

بیت اول ← ایهام: صائب: ۱- صائب تبریزی (نام شاعر) ۲- درست و صواب

بیت دوم ← ایهام تناسب: دنبال: ۱- پی، عقب (معنای اصلی) [دنبال گرفتن: پیگیری کردن، در پی چیزی رفتن] ۲- دم،

دنباله (معنای غیراصولی؛ در این معنا با «بال، پر، طاووس» تناسب دارد).

بیت سوم ← ایهام: بوی: ۱- بو و رایحه ۲- آرزو و امید

بیت چهارم ← ایهام تناسب: مخالف: ۱- مختلف و متضاد، ناسازگار و ناموافق؛ مغایر (معنای اصلی) ۲- از اصطلاحات موسیقی؛ شعبه‌ای از مقام عراق در موسیقی (معنای غیراصولی؛ در این معنا با «پرده» (لحن و آهنگ، نغمه و مقام) و «نوا» (آهنگ، نغمه و مقام) - که از اصطلاحات موسیقی‌اند - تناسب دارد).

بیت پنجم ← ایهام: نگران: ۱- نگرنده، مشاهده‌کننده، نگاه‌کننده ۲- مضطرب و نگران

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۹؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۵. گزینه ۲ درست است.

در این بیت، حسن تعلیل (آوردن دلیل ادبی و غیرواقعی برای یک موضوع یا پدیده) به کار نرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) از نظر شاعر، دلیل آب شدن شمع و فروریختن قطره‌های ناشی از آب شدن آن، اشک ریختن شمع به سبب دوری از معشوق و بی‌تفاوتی معشوق نسبت به اوست. (شاعر، از «آب شدن شمع» به «اشک ریختن و گریستن آن» تعبیر کرده است).

(۳) از نظر شاعر، دلیل بخار شدن قطرات شبنم و رفتن آن (عروج آن) به سمت خورشید، آن است که شبنم بی‌وفایی و ناپایداری و بدعهدی دنیا را دیده و به همین دلیل از دنیای بی‌وفا دست کشیده و به سمت خورشید و آسمان عروج کرده است.

(۴) از نظر شاعر، دلیل شکل گرفتن حباب‌ها بر روی آب دریا، دوری گزیدن حباب از دریاست. در واقع، حباب خواسته با همه آمیزش و ترکیبی که با سطح دریا دارد، خانه‌اش را کمی از دریا دور نگه دارد. (شاعر از «فضای توخالی حباب روی دریا» به «خانه حباب» تعبیر کرده است).

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۲۶. گزینه ۳ درست است.

بررسی آرایه‌های بیت: اسلوب معادله: مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای مصراع اول است؛ بدین صورت: برای هر ساغری امکان آن نیست که به لب خندان معشوق برسد و از آن کامیاب و بهره‌مند شود؛ (همان‌طور که) برای هر انسان تشنه‌لب امکان آن نیست که به چشمه حیوان برسد و از آن بهره‌مند شود. [معادله‌ها: ساغر = تشنه‌لب / لب خندان = چشمه حیوان] / استعاره مصرحه: ندارد. [«چشمه حیوان» در معنای حقیقی خود به کار رفته و معادله‌ای برای «لب خندان» به شمار می‌رود و کاربرد آن در این بیت، «استعاره مصرحه» نیست].

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) حسن تعلیل: در هر دو مصراع این بیت، حسن تعلیل به کار رفته است؛ بدین صورت: ۱- از نظر شاعر، دلیل بارش باران، گریستن ابر در اثر عاشقی و سوز و گداز عاشقانه است. ۲- از نظر شاعر، دلیل وزش باد و حرکت آن به این سمت و آن سو و ... بی‌قراری‌های باد در اثر شیدایی آن است که سبب شده بی‌قرار شود و سکون و آرامش نداشته باشد. / تشخیص: «نسبت دادن عاشقی و گریستن به ابر» و نیز «نسبت دادن شیدا شدن و بی‌قرار بودن به باد»، استعاره مکنیه و تشخیص است.

(۲) کنایه: ۱- «خرده‌بنیان» کنایه از «افراد دقیق و ظریف و بادقت» ۲- «صد کتاب بودن» کنایه از «دارای شرح و تفصیل بسیار بودن» / اغراق: این که یک نقطه ناچیز به اندازه صد کتاب باشد و شرح، تفصیل و تفسیر بسیار داشته باشد، اغراق است.

(۴) ایهام: دل‌سیاه: ۱- سیاه‌دل و قسی‌القلب، گناهکار؛ ماتم‌زده و اندوهگین ۲- دارای دل و مرکز سیاه (اشاره به سیاهی وسط گل لاله) / حس‌آمیزی: رنگینی خیال (این که خیال رنگین باشد)، «حس‌آمیزی» (آمیختن حس معنوی با حس بینایی) است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس‌های ۹ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس‌های ۹ و ۱۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۷. گزینه ۲ درست است.

در ابیات «الف، پ، ت، ج» آرایه اسلوب معادله به کار رفته است؛ بدین صورت:

الف) مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول است؛ به این ترتیب: نبودن شرم موجب به تاراج رفتن حُسن می‌شود؛ (همان‌طور که) بی‌در بودن باغ، موجب ویران شدن باغ می‌شود. [معادله‌ها: نبودن شرم = بی‌در بودن / حُسن = باغ / به تاراج رفتن = ویران شدن]

پ) مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول است؛ به این ترتیب: مشاهده لاله‌زار دل‌گشا نیست و موجب گشایش دل نمی‌شود؛ (همان‌طور که) دست‌های حبابسته کارگشا نیست. [معادله‌ها: دل = کار / مشاهده لاله‌زار = دست‌های حبابسته یا حبابسته بودن دست‌ها / نگشاید = نگشاید]

ت) مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول است؛ به این ترتیب: صحبت ناجنس باعث می‌شود آتش به فریاد دربیاید؛ (همان‌طور که) آب در روغن بودن و ترکیب آب با روغن باعث می‌شود چراغ شیون کند. [معادله‌ها: صحبت (هم- نشینی) با ناجنس = ترکیب آب با روغن (آب در روغن بودن) / آتش = چراغ / به فریاد درآمدن = شیون کردن]

ج) مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول است؛ به این ترتیب: زیر این سپهر نیلگون، جای شادی نیست و نباید شادی کرد؛ (همان‌طور که) در هنگامه ماتم نمی‌باید خنده زد (خندید). [معادله‌ها: زیر این سپهر نیلگون = هنگامه ماتم / جای شادی نیست = نمی‌باید خنده زد.]

بررسی سایر ابیات:

ب) در این بیت، مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول نیست تا بتواند آرایه اسلوب معادله پدید آورد. شاعر در قالب تشبیه مرکب، «حال دل خود در میان اهل عقل» را به «نشستن دیوانه‌ای در میان طفلان» تشبیه کرده است.

ث) در این بیت نیز، مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای سخن شاعر در مصراع اول به شمار نمی‌رود تا آرایه اسلوب معادله پدید آورد. شاعر می‌گوید «قصرنشینان و اهل ثروت و تجمل، از وقوع حادثه بر خود می‌لرزند و نگران از بین رفتن قصر و ثروت خود هستند، درحالی‌که ما فقیران و خانه‌به‌دوشان، غمی از وقوع سیلاب (حوادث و اتفاقات ویرانگر) نداریم».

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۲۸. گزینه ۳ درست است.

حس آمیزی: شکر خنده = خنده شکرین و شیرین (آمیختن حس چشایی و شنوایی) / ایهام تناسب: شور (در هر دو مصراع) ۱- شور و آشوب، غوغا (معنای اصلی) ۲- مزه شور (معنای غیراصلی؛ در این معنا با «شکر» و «نمک» تناسب دارد.) / استعاره: ۱- نسبت دادن جان به شکر در مصراع اول و این‌که جان شکر دچار شور و هیجان و آشوب شود، استعاره مکنیه و تشخیص است. ۲- «شکر» در مصراع دوم استعاره مصرحه از «لب‌های شیرین معشوق» است. ۳- این‌که «نمک پیوسته در افغان (ناله و فریاد) باشد و فریاد سردهد»، استعاره مکنیه و تشخیص است. / اغراق: ۱- اغراق در شیرینی و جذابیت خنده معشوق؛ به گونه‌ای که شور و هیجان و آشوب به جان شکر می‌اندازد. ۲- اغراق در شیرینی لب‌های چون شکر معشوق؛ به گونه‌ای که نمک را در شور و هیجان و آشوب می‌اندازد و موجب می‌شود پیوسته فریاد و ناله سر دهد. / تشخیص: «نسبت دادن جان به شکر و ایجاد شدن شور و هیجان در او» و نیز «فغان و فریاد کردن نمک»، استعاره مکنیه و تشخیص است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) حس آمیزی: خنده شیرین (آمیختن حس چشایی و شنوایی) / ایهام تناسب: ندارد. / استعاره: ۱- «لعل شکرخا» استعاره مصرحه از «لب شیرین معشوق» است. ۲- این‌که جان در طلب لعل شکرخا باشد (نسبت دادن عمل طلب کردن لعل شکرخا به جان)، استعاره مکنیه و تشخیص است. / اغراق: ندارد. / تشخیص: نسبت دادن عمل طلب کردن لعل شکرخا به جان

۲) حس آمیزی: گفتار تلخ (آمیختن حس شنوایی و چشایی) / ایهام تناسب: شیرین: ۱- مزه شیرین (معنای اصلی) ۲- شیرین خانم، معشوقه خسرو و فرهاد (در این معنا با «خسرو» تناسب دارد.) / شکر: ۱- نوعی ماده شیرین و خوراکی (معنای اصلی) ۲- نام معشوقه دوم خسرو (معنای غیراصلی؛ در این معنا با «خسرو» تناسب دارد.) / استعاره: «جان» استعاره مصرحه از «معشوق» (که در حکم جان شاعر است.) / اغراق: اغراق در زیبایی و حسن معشوق و ممدوح خود؛ به گونه‌ای که بر همه خوبان و زیبارویان عالم برتری دارد و خسرو (پادشاه) تمامی خوبان عالم است. / تشخیص: ندارد.

۴) حس آمیزی: گفته شکرشنان = گفته و سخن شیرین (آمیختن حس شنوایی و چشایی) / ایهام تناسب: ندارد. / استعاره: ندارد. / اغراق: اغراق در زیبایی و شفا بخش بودن اشعار حافظ؛ به گونه‌ای که بیمار را شفا می‌بخشد و داروی درمانگری برای بیمار است. / تشخیص: ندارد.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۹ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس‌های ۹ و ۱۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۲۹. گزینه ۳ درست است.

بیت «پ»: استعار: ۱- «سیل» استعاره مصرحه از «می‌گلرنگ» ۲- «سنگ» استعاره مصرحه از «بار غم» (که در مصراع اول از آن سخن رفته است).

بیت «ث»: ایهام: پریشان و درهم: ۱- مجعد و غیرصاف، پیچ‌دار، تاب‌دار و آشفته ۲- مضطرب و پریشان و اندوه‌زده / دست

بریده: ۱- دست بریده شده و زخم شده و مجروح ۲- دستی که بریده باد.

بیت «ب»: کنایه: ۱- «غنچه لب بودن» کنایه از «دهان کوچک و تنگ داشتن» ۲- «خون در جگر کسی کردن» کنایه از «رنجور و دردمند ساختن کسی، کسی را آزار دادن»

بیت «ت»: اسلوب معادله: مصراع دوم، در حکم مثال و مصداقی برای مصراع اول است؛ به این صورت: «برای دل سودازده، راحت و آزار یکی است و فرقی ندارد؛ (همان طور که) برای خانه پردود، روز و شب تاریکی است و فرقی ندارد.» [معادله ها: دل سودازده = خانه پردود / راحت = روز / آزار = شب تاریک]

بیت «الف»: حسن تعلیل: از نظر شاعر، دلیل سرخ بودن گل و قرار گرفتن قطرات شبنم بر روی آن، این است که با وزیدن باد بهاری، گل لاله همچون تنوری داغ، گداخته و برافروخته شده و سایر غنچه ها و گل های مجاور آن نیز، در اثر گرمای آن غرق عرق شده اند و چهره شان سرخ و برافروخته شده است.

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس های ۹ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس های ۹ و ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۰. گزینه ۱ درست است.

وزن مصراع های «اول» و «سوم» درست است؛ به این صورت:

مصراع اول: «-U--/_-U--/_-U--/_-U--/_-» : مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن (رجز مثنی سالم)

مصراع سوم: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : فعولن فعولن فعولن فعولن (مقارب مثنی سالم)

بررسی وزن سایر مصراع ها:

مصراع دوم: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مفاعیلن مفاعیلن مفاعی (فعولن) (هزج مسدس محذوف)

مصراع چهارم: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : فاعلاتن فاعلاتن فاعلن (رمل مسدس محذوف)

مصراع پنجم: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (رمل مثنی محذوف)

مصراع ششم: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۱. گزینه ۴ درست است.

وزن شعر: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل / «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مستفعلن

فعل / «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل [هجاهای این شعر را می توان به شکل

دیگری نیز تقسیم بندی کرد؛ به این صورت: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن /

«-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن]

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۲. گزینه ۴ درست است.

وزن بیت: «-U/_--U/_--U/_--U/_--U/_--» : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن (وزن دوری یا همسان دولختی)

/ اختیارات وزنی: ندارد. [«ن» ساکن پس از مصوت بلند «ا» در پایان مصراع دوم، در تقطیع به حساب نمی آید. بنابراین، هجای

پایانی مصراع دوم، به صورت «دا» تقطیع می شود و یک هجای بلند (-) به حساب می آید نه یک هجای کشیده.]

بررسی سایر گزینه ها:

(۱) وزن بیت:

گر	ت	هـ	م	سید	مُر	غی	آز	آ	ه	د	لَم	می	تَرَس
-	U	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-
کا	تَش	ز	د	لَم	نا	گه	دَر	با	ل	پَ	رَت	أَف	تَد
-	U	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-
مفعول				مفاعیلن				مفعول				مفاعیلن	

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع اول [هجاهای این بیت را می‌توان به شکل «UU--/UU--/---/---: مستفعل مفعولن مستفعل مفعولن» نیز تقسیم‌بندی کرد.]

(۲) وزن بیت:

می	بَر	زَ	نَد	زَ	مَش	رَق	شَم	عَ	فَ	لَک	زَ	با	نَ
-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	-	U	-	U
ای	سا	قِی	یِ	صَ	بو	حِی	دَر	دِه	مِ	یِ	شَ	با	نَ
-	-	U	U	U	-	-	-	-	U	U	U	-	U

اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع‌های اول و دوم [هجاهای این بیت را می‌توان به شکل «--U/-U--/--U/-U--: مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلن» نیز تقسیم‌بندی کرد.]

(۳) وزن بیت:

گُف	تِی	شَب	مَر	یَ	مَسْت	یَک	شَد	بِ	ما	هَش	مَ	سِیَح
-	-	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U
هَس	ت	مَ	حَش	گُ	واه	نِی	سَت	بِ	کا	رَش	قَ	سَم
-	U	U	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
مفعَلن			فاعَلن			مفعَلن			فاعَلن			

اختیارات وزنی: ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: --» به جای «مفعَلن: --U» در رکن آغازین مصراع اول / بلند بودن

هجای پایان مصراع: در مصراع اول

(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس ۱۱ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۳. گزینه ۳ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

دَل	فَر	ق	نِ	مِی	کُ	نَد	هَ	مِی	دا	نِ	زَ	دام
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	U
را	هَی	ش	بِ	جا	مِ	عَس	تُ	را	هَی	ش	بِ	جام
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	U
مستفعل			فاعلات			مستفعل			فَع			

در این بیت، اختیار وزنی «ابدال» به کار نرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

گُف	تا	یَ	مَ	گَر	تُ	جا	مِ	بَر	خُد	نَد	دَ	ری
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-
چُن	رَد	گا	ری	بِ	خَنَد	دِ	بِی	رَو	نَد	بَ	ری	-
-	-	-	-	U	-	U	-	-	-	U	U	-
مستفعل			فاعلات			مستفعل			فَع			

شاعر در رکن آغازین مصراع دوم، با استفاده از اختیار وزنی «بدال»، به جای رکن «مستفعل: -- UU»، رکن «مفعولن: -- پ» به کار برده است.

(۲)

یا	عِش	و	ی	کو	د	کا	ن	می	خَر	ب	سُ	خَن
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-
یا	تَن	ز	ن	عا	ق	لا	ن	صَب	ری	می		کُن
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-	-	-
	مستفعل			فاعلات				مستفعل				فَع

شاعر در رکن سوم مصراع دوم، با استفاده از اختیار وزنی «بدال»، به جای رکن «مستفعل: -- UU»، رکن «مفعولن: -- پ» به کار برده است.

(۴)

چُن	گی	رَد	عَک	سَز	ل	ب	مِی	خا	ر	ی	او
-	-	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-
سَر	بَر	ز	دَز	مَش	ر	ق	رُخ	سا	ر	ی	او
-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-
	مستفعل			مستفعل			مستفعل				فَع

شاعر در رکن آغازین مصراع اول، با استفاده از اختیار وزنی «بدال»، به جای رکن «مستفعل: -- UU»، رکن «مفعولن: -- پ» به کار برده است.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۳۴. گزینه ۳ درست است.

تقطیع هجایی و وزن بیت:

نی	لی	دَر	وَق	ت	جود	پی	ل	ب	هَر	کا	ر	زار
-	-	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	U
لی	ک	ب	هِن	گا	حِلِم	ز	مو	ر	گَش	ت	ف	کار
-	U	U	-	-	-	U	-	U	-	U	-	U
	مفتعلن			فاعلن			مفتعلن				فاعلن	

اختیارات شاعری وزنی: قلب: استفاده از رکن «مفاعِلن: U-» به جای «مفتعلن: UU-» در رکن سوم مصراع دوم [وزن بیت، در اصل به صورت «مفتعلن فاعِلن مفتعلن فاعِلن»: UU- / UU- / UU- / UU-] بوده که شاعر با استفاده از اختیار وزنی

«قلب»، در رکن سوم مصراع دوم، به جای «مفتعلن: -UU-»، رکن «مفاعِلُن: -U-» به کار برده است. / بلند بودن هجای

پایان مصراع: در هر دو مصراع / ابدال: استفاده از رکن «مفعولُن: -پ-» به جای «مفتعلن: -UU-» در رکن آغازین مصراع اول

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱)

ذیل	ل	ذِی	بَا	شَ	زُ	رو	لعل	دُ	رَد	گی	هر	گو
-UU-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	-	-
سیل	ل	سِی	طا	عَ	تِ	وَق	کوه	ه	کو	خا	سَد	گا
-UU-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U
	فاعل			مفتعلن			فاعل			مفتعلن		

اختیارات شاعری وزنی: قلب: ندارد. / بلند بودن هجای پایان مصراع: در هر دو مصراع / ابدال: استفاده از رکن «مفعولُن: -پ-»

« به جای «مفتعلن: -UU-» در رکن آغازین مصراع اول

(۲)

قَرَض	جُ	با	ر	کَ	لَش	زِ	وَل	دُ	مِ	ظا	نِ	زِ	هم
-UU-	U	-	U	U	-	U	-	U	U	-	U	U	-
قَرَض	فِ	لی	کا	تَ	زِ	هم	لَل	مِ	مِ	سو	رُ	زِ	هم
-UU-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	U	U	-
	فاعل			مفتعلن			فاعل			مفتعلن			

اختیارات شاعری وزنی: قلب: استفاده از رکن «مفاعِلُن: -U-» به جای «مفتعلن: -UU-» در رکن سوم مصراع اول /

بلند بودن هجای پایان مصراع: در هر دو مصراع / ابدال: ندارد.

(۴)

فی	سُ	یو	چُن	ل	می	جَ	می	دَ	آ	چُن	ل	لی	جَ
-	U	-	-	U	-	U	-	U	-	-	U	-	U
فی	صَد	سَر	نَر	هَ	زِ	هم	گا	دِ	زا	شَه	فِ	صَد	دَر
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
	فاعل			مفتعلن			فاعل			مفتعلن			

اختیارات شاعری وزنی: قلب: استفاده از رکن «مفاعِلُن: -U-» به جای «مفتعلن: -UU-» در رکن اول و سوم

مصراع اول [وزن بیت، در اصل به صورت «مفتعلن فاعِلُن مفتعلن فاعِلُن: -UU-/-U-/-UU-/-U-» بوده که

شاعر با استفاده از اختیار وزنی «قلب»، در رکن اول و سوم مصراع اول، به جای «مفعَلن: -UU-»، رکن «مفاعِلن: -UU-» به کار برده است. / بلند بودن هجای پایان مصراع: ندارد. / ابدال: ندارد.

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۵. گزینه ۲ درست است.

در ابیات «ب» و «ث» سه نوع اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن در آغاز مصراع»، «ابدال» و «بلند بودن هجای پایان مصراع» به کار رفته است؛ بدین صورت:

بیت «ب»:

سَر	و	با	قا	مَ	تِ	زِی	با	یِ	تُ	دَر	مَجْ	لِ	سِ	باغ
-	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-U
نَد	تَد	وا	نَد	کِ	کُ	نَد	دَع	وِی	یِ	هَم	با	لا	بی	
U	U	U	-	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-	
فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن	فعلاتن

اختیارات وزنی: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن: در رکن آغازین مصراع اول ۲- ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: -» به

جای «فَعْلُن: -UU-» در رکن پایانی مصراع دوم ۳- بلند بودن هجای پایان مصراع: در مصراع اول

بیت «ث»:

تا	مَ	صا	فِ	وَ	فا	شِ	کَس	تِ	شُ	دَسْت
-	U	-	U	U	-	U	-	U	U	-U
عَد	ک	م	عَا	فِ	یَت	نِ	گَو	سا	رَسْت	
U	U	U	-	U	-	U	-	-	-	
فعلاتن	فعلاتن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن	مفاعِلن

اختیارات وزنی: ۱- آوردن فاعلاتن به جای فعلاتن: در رکن آغازین مصراع اول ۲- ابدال: استفاده از رکن «فَعْلُن: -» به

جای «فَعْلُن: -UU-» در رکن پایانی مصراع دوم ۳- بلند بودن هجای پایان مصراع: در هر دو مصراع

بررسی سایر ابیات:

بیت «الف»:

هَر	دَم	بِ	نِ	مو	د	صَد	جَ	هالِ	لِک
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-U
نَت	والِ	گُف	تَن	کِ	یَک	جَ	هالِ	بود	
-	-	-	-	U	-	U	-	-U	
مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل	مستفعل

اختیارات وزنی: ۱- ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: --» به جای «مستفعل: --» در رکن آغازین مصراع دوم ۲-

بلند بودن هجای پایان مصراع: در هر دو مصراع

بیت «پ»:

وَدَ	شَ	تِ	رِشَ	فِ	کِ	نَدَ	وَ	تِ	کِ	هَر
—	U	U	—	U	U	—	—	U	U	—
تور	سُ	وُ	دِی	شَد	بَا	—	رَا	چَ	رِ	خِی
—	U	U	—	—	—	—	—	U	U	—
فاعِلن			مَفْعَلن					مَفْعَلن		

اختیارات وزنی: ۱- ابدال: استفاده از رکن «مفعولن: --» به جای «مفتعلن: --» در رکن دوم مصراع دوم ۲- بلند بودن

هجای پایان مصراع: در مصراع دوم

بیت «ت»:

یَندَ	جَوَ	مِی	هَ	رَا	تِ	دَتَ	رَا	اِ	بِ	جَا	رَ	زَا	هَ
—	—	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U
یِی	جَوَ	مِی	نِ	لِی	دِ	دَتَ	رَا	اِ	بِ	دِلَ	گَ	سَندَ	تِ
—	—	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U
فَعْلن			مَفَاعِلن			فَعْلَاتن					مَفَاعِلن		

اختیارات وزنی: ۱- ابدال: استفاده از رکن «فَعْلن: --» به جای «فَعْلن: --» در رکن پایانی هر دو مصراع ۲- بلند بودن

هجای پایان مصراع: در مصراع اول

(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۳۶. گزینه ۳ درست است.

وزن شعر صورت سؤال:

- غنچه‌ای می‌شکفت: «--U/ --UU» :فاعلاتن فَعْلن» [در رکن آغازین، اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فَعْلَاتن در آغاز مصراع» به کار رفته است.]

- اهل دل باخبرند: «--U/ --UU» :فاعلاتن فَعْلن» [در رکن آغازین، اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فَعْلَاتن در آغاز مصراع» به کار رفته است.]

- چه دهی باید باشد: «--UU/ --UU» :فاعلاتن مفعولن» [در رکن دوم، با استفاده از اختیار وزنی «ابدال»، به جای «فاعلاتن: --UU»، رکن «مفعولن: --UU» به کار رفته است.]

- کوچه‌باغش پر موسیقی باد: «--UU/ --UU» :فاعلاتن فَعْلن» [در رکن اول، اختیار وزنی «آوردن فاعلاتن به جای فَعْلَاتن در آغاز مصراع» به کار رفته است. به علاوه، در رکن سوم، با استفاده از اختیار وزنی «ابدال»، به جای رکن «فَعْلن: --UU» از رکن «فَعْلن: --» استفاده شده است.]

وزن شعر گزینه «۳»:

- خواب دربان را به راهی بُرد: «--UU/ --UU» :فاعلاتن فاعلاتن فَعْل»

- بی صدا آمد کسی از در: «- - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَع»
 - در سیاهی آتشی افروخت: «- - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَع»
 بررسی وزن شعر در سایر گزینه‌ها:

(۱)

- لحظه‌ها می‌گذرد مثل نسیم سحری: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - از افق می‌رسد آوای خروس: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - سایه‌ها در پیش‌اند: «- - - U - - - / : فاعلاتن فَعْلَن»

(۲)

- محو شد عکس شفق با سنگی: «- - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - آب صافی به نظر مثل شراب: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - ماه در ظلمت شب برتابید: «- - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»

(۴)

- با توام، آی! کجا رفتی؟ آی! : «- - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - دست بردار از این در وطن خویش غریب: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 - برو آن جا که تو را منتظرند: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فَعْلَن»
 (علوم و فنون ادبی (۳) - درس‌های ۸ و ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۷. گزینه ۳ درست است.

بررسی آرایه‌های موجود در ابیات: استعاره مصرحه: ۱- «بتان» استعاره مصرحه از «زیبارویان» ۲- «قبله» استعاره مصرحه از «طاق ابروی زیبارویان» ۳- «خانه» استعاره مصرحه از «دل» ۴- «نه آسیا» استعاره مصرحه از «نه فلک، افلاک نه گانه»
 ۵- «دانه» استعاره مصرحه از «وجود خود شاعر» ۶- این که آسمان‌ها برای شکست (شکستن) شاعر کمر بسته باشند، استعاره مکنیه و تشخیص است. / تشخیص: نسبت دادن «کمر» و نیز عمل «کمر بستن برای شکست دادن شاعر» به آسمان، استعاره مکنیه و تشخیص است. / کنایه: «کمر بستن» کنایه از «آماده شدن» / اسلوب معادله: ندارد. / ایهام تناسب: ندارد.
 بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) وزن ابیات: «- - - U - - - U - - - U - - - / : فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعْلَن» (رمل مثنی سالم) / اختیارات وزنی: بلند بودن هجای پایان مصراع‌های اول و سوم (۲ اختیار وزنی)

(۲) وزن مشترک ابیات سؤال و بیت گزینه «۲»، «رمل مثنی سالم» است - که در بررسی گزینه «۱» بدان اشاره شد - .
 (۴) مفهوم مشترک بیت دوم سروده با بیت گزینه «۴»: دشمنی روزگار و چرخ و فلک با شاعر؛ رسیدن بلاهای آسمانی و فتنه و بدی به شاعر؛ گله و شکایت شاعر از بخت بد و طالع نافرخته خود به سبب بلاهای آسمانی که بر او وارد می‌شود.
 (ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲ و ۳)؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۳۸. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت: امیدواری شاعر برای همراهی بخت و اقبال با او در راه وصال معشوق
 مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها: همراه نبودن بخت و اقبال و طالع نیک با شاعر برای رسیدن به مقصود و مطلوب خود؛ شکوه از بخت بد و طالع ناسازگار
 (ترکیبی علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۲؛ سطح دشواری: آسان)

۳۹. گزینه ۴ درست است.

مفهوم ابیات «پ» و «ث» درست است.
 بررسی مفهوم تمامی ابیات:
 الف) اعتقاد به قضا و قدر و تقدیر در سرنوشت موجودات؛ جبرگرایی؛ عدم اختیار انسان در سرنوشت بد خود [شاعر «سیاه‌نامه بودن (گناهکار بودن)» خود را ناشی از تقدیر و مقدرات دانسته است].
 ب) بی‌توجهی عاشق به ملامت و سرزنش دیگران در راه عشق؛ ملامت‌کشی عاشق [شاعر می‌گوید به عتاب‌هایی (سرزنش‌ها و

ملاط‌هایی) که در راه عشق از جانب سرزنش‌کنندگان متوجه من شد، بی‌توجه بودم و راه عاشقی خود را در پیش گرفتم. [پ] تسلیم بودن در برابر تقدیر و اراده و خواست خداوند (با توجه به مصراع اول)؛ جبرگرایی و عدم اختیار انسان در سرنوشت خود؛ اعتقاد به قضا و قدر در سرنوشت (با توجه به مصراع دوم)
(ت) مکافات عمل؛ هر عمل نتیجه خاص خود را دارد؛ هر کسی در قیامت، نتیجه اعمال خوب یا بد خود را خواهد دید.
(ث) صبر و شکیبایی ورزیدن عاشق و انتظار کشیدن او برای وصال معشوق پس از روزگار هجران
(ترکیبی علوم و فنون ادبی (۲) - درس‌های ۹، ۱۰، ۱۱ و ۱۲ / علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

۴۰. گزینه ۳ درست است.

مفهوم بیت گزینه «۳»: توصیف زیبایی‌های معشوق؛ مدح و ستایش معشوق به سبب زیبایی‌ها و جذابیت‌ها
مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها: برتری معشوق و زیبایی‌های او بر سایر زیبایی‌ها و مظاهر زیبایی
(علوم و فنون ادبی (۳) - درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط و نسبتاً دشوار)

علوم اجتماعی

۴۱. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

(۱) بخش اول نادرست است؛ زیرا فعالیت رقابت‌آمیز، یعنی ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی، نه در جهت تأیید و حمایت قدرت حاکم، بلکه در جهت رقابت با آن است.

(۳) بخش دوم نادرست است؛ جنبش تنباکو، نمونه‌ای از فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی و تدوین رساله‌های جهادیه، نمونه‌ای از مقاومت منفی است.

(۴) بخش اول نادرست است. مشکل جنبش عدالتخانه این بود که رفتار عادلانه را به کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۴، ص ۱۱۶، ۱۱۸ و ۱۱۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۲. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- تنها ویژگی مشترک آن‌ها این بود که منورالفکران غرب‌گرا مانند بیدارگران اسلامی، خواستار اصلاح رفتار دولت‌ها در کشورهای اسلامی بودند.

- با فروپاشی بلوک شرق، جاذبه‌های روشنفکری چپ در سطح جهان از بین رفت و این جریان در کشورهای اسلامی نیز جاذبه خود را از دست داد و غرب‌گرایان این جوامع، دیگر بار به اندیشه‌های لیبرالیستی غربی روی آوردند.

- این حمایت دو پیامد داشته است: الف) دولت‌های استعمارگر به کمک منورالفکران غرب‌گرا توانستند از موفقیت بیدارگران اسلامی جلوگیری کنند. ب) منورالفکران غرب‌گرا در جوامع خود حکومت‌های سکولار تشکیل دادند.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۳، ص ۱۱۰، ۱۱۱ و ۱۱۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۳. گزینه ۳ درست است.

تعریف هویت در دوره پسامدرن فقط از منظر گروه‌های اجتماعی مختلف و توسط آن‌ها انجام می‌گیرد؛ ولی در دوره مدرن این تعریف براساس نگاه دولت - ملت‌ها انجام می‌گیرد.

گزینه (۱) و (۳)، درباره دوران پسامدرن و گزینه (۲) و (۴) درباره دوران مدرن هستند که غیر از گزینه (۳)، سایر موارد درست هستند.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۸، ص ۸۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۴. گزینه ۴ درست است.

ابن خلدون یکی دیگر از اندیشمندان مسلمان است که با تأثیرپذیری از قرآن، به دنبال شناخت سنت‌های الهی در جامعه بود. او در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه آرمانی سخنی نگفت.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۹، ص ۱۰۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۵. گزینه ۳ درست است.

در نظریه فارابی، مدینه فاسقه و مدینه ضاله جوامعی هستند که به ترتیب در نتیجه انحراف عملی و انحراف نظری از مدینه فاضله شکل گرفته‌اند. (ردّ گزینه ۱)

- در جهان اسلام، به سبب اینکه روش علمی به روش حسی و تجربی محدود نمی‌گردد و وحی نیز به عنوان دو ابزار شناخت علمی به رسمیت شناخته می‌شوند، علوم نافع به علوم ابزاری محدود نمی‌گردند و علوم دیگر را نیز دربرمی‌گیرند؛ مانند علمی که درباره چگونگی استفاده از علوم ابزاری و اهداف، ارزش‌ها و آرمان‌های انسان یا علمی که درباره حقیقت انسان و آغاز و انجام او سخن می‌گویند، علم نافع محسوب می‌شوند.

نکته: در بخش دوم، هیچ کدام از گزینه‌ها ردّ نمی‌شود.

- اگر ادعا شود دانش، تماماً محصول شرایط اجتماعی و فرهنگی است و جوامع و فرهنگ‌ها نیز متفاوت‌اند تازه درون هر جامعه‌ای گروه‌های مختلف وجود دارند و درون هر گروهی افراد مختلف وجود دارند و هر گروه، جامعه و فرهنگی نیز دانش خاص خود را تولید می‌کند؛ چگونه می‌توان گفت که دانش و شناختی، بهتر از شناخت دیگری است؟ چگونه می‌توان میان شناخت‌های مختلف داوری کرد و شناخت صحیح را تشخیص داد.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۸ و ۹، ص ۹۴، ۹۹ و ۱۰۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۶. گزینه ۲ درست است.

بحران ابیجان نمونه بحران زیست‌محیطی (استعمار سمی) است. آسیب‌های بحران اقتصادی تمام جامعه را دربرمی‌گیرد. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳) هر دو بخش درست است.

۴) بخش اول نادرست است.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۱، ص ۹۲، ۹۳، ۹۵ و ۹۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۷. گزینه ۴ درست است.

- در قرن نوزدهم، جامعه‌شناسان به دنبال آن بودند که درباره حقایقی که پیامبران از طریق وحی درباره جامعه بشری بیان کرده‌اند یا عالمان با رهنمودهای عقلی به آن‌ها رسیده‌اند، با روش حسی و تجربی داوری کنند.
- در نیمه اول قرن بیستم، با روشن شدن محدودیت‌های علم تجربی، علم از داوری‌های ارزشی دست برداشت و به امور طبیعی محدود شد. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) بخش اول نادرست است.

۲) بخش اول مربوط به دو سده قبل از قرن نوزدهم است و بخش دوم درباره هر دو نیمه قرن بیستم است.

۳) بخش دوم درباره نیمه دوم قرن بیستم است.

(جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۲، ص ۹۹ و ۱۰۰؛ سطح دشواری: دشوار)

۴۸. گزینه ۱ درست است.

سیاست دو بعد اصلی دارد. یک بعد آن، تدبیر و تنظیم امور به عنوان یک بعد اصلی سیاست، امروزه به قانون کاهش یافته است و بعد دیگر آن، ضمانت اجرای قانون است که نیازمند قدرت است.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ص ۵۶ و ۵۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۴۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- جامعه‌شناسی تفسیری، به علت تمرکز بر ذهنیت‌ها، توان مطالعه و بررسی وجوه محسوس و واقعی قدرت را ندارد.
- جامعه‌شناسی تبیینی، با فروکاستن سیاست و قدرت به پدیده‌های مادی و فاقد معنا، از شناخت واقعی آن‌ها باز می‌ماند.
- جامعه‌شناسی انتقادی، ظرفیت مطالعه معانی و تدابیر سیاسی و قوانین را در حیطه قلمرو آرمانی دارد.
- جامعه‌شناسی انتقادی، سعی می‌کند زمینه شکل‌گیری ساختارهای اجتماعی انسانی‌تر را فراهم کند.

(جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶ و ۷، ص ۶۵، ۶۶ و ۷۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۰. گزینه ۳ درست است.

- مدل لیبرالی (طرفداران قشربندی): قشربندی پدیده‌ای است که در همهٔ زمان‌ها و مکان‌ها وجود داشته است.
- طرفداران قشربندی اجتماعی رقابت را در زندگی اجتماعی ضروری می‌دانند.
- از نظر مخالفان قشربندی (مدل کمونیستی) اگر مالکیت خصوصی از بین برود، دیگر طبقهٔ پایین نخواهیم داشت.
- از نظر طرفداران عدالت اجتماعی، جامعه وظیفه دارد امکان رقابت را برای همگان فراهم کند و دولت تلاش می‌کند برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی تدابیر بیشتری بیندیشد.
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۷، ص ۷۲ تا ۷۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۱. گزینه ۲ درست است.

- بررسی عبارت‌ها:
- الف ← جنگ تمدن‌ها
- ب ← بیداری اسلامی
- پ ← از دست رفتن اعتبار ارزش‌ها و آرمان‌های پس از رنسانس
- ت ← درون فرهنگ غرب
- (جامعه‌شناسی (۲) - درس ۱۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۲. گزینه ۳ درست است.

- بازگشت دعاوی انتقادی و تجویزی ← پیوند دانش و ارزش
- جهانی شدن و توسعهٔ ارتباطات ← درهم‌آمیختن فرهنگ‌ها
- غلبهٔ رویکرد تبیینی در جامعه‌شناسی ← کار داوری خارج از قلمرو علوم اجتماعی است.
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۶، ۷ و ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۳. گزینه ۱ درست است.

- بررسی عبارت‌ها:
- اشتراک انقلاب اسلامی ایران و انقلاب مشروطه ← مقبولیت و مرجعیت علم فقه
- وحدت و کثرت هویت‌ها ← تعارف هویت‌ها
- گاهی به بعد سیاسی توجه دارد ← مدل تکثرگرا
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس‌های ۸، ۹ و ۱۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۴. گزینه ۱ درست است.

- نافع‌ترین علوم ← علم به نفس و علم به توحید و علم به مبدأ و معاد
- تعامل علوم اجتماعی جهان اسلام با علوم اجتماعی مدرن ← ارائهٔ راه‌حل برای برون‌رفت از بحران‌هایی مانند بحران آگاهی و بحران معنا
- شناخت عوامل مهاجرت در جمعیت‌شناسی ← عقل ابزاری
- تبیین نظام مشروطه ← توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران و استفاده از علم فقه
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۸، ص ۹۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۵. گزینه ۴ درست است.

- بررسی عبارت‌های نادرست:
- ب) تفاوت افراد در قد و ضریب هوشی از جمله نابرابری‌های طبیعی است.
- پ) معنای برخاستن یک فرد در جمع با کمک عقل تفسیری صورت می‌گیرد.
- (جامعه‌شناسی (۳) - درس ۷ و ۱۰، ص ۷۰، ۷۱، ۱۰۳ و ۱۰۶؛ سطح دشواری: متوسط)

روان‌شناسی

۵۶. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول درست است.

عبارت دوم) در روان‌شناسی سلامت، اعتقاد بر این است که بیماری و سلامت دو جنبه جداگانه از هم نیستند.

عبارت سوم) مریم دچار بیماری قلبی کنترل‌شده است، پس به درجه ناتوانی کامل و شدید نرسیده است.

عبارت چهارم) سبک زندگی، مجموعه الگوهای رفتاری و شناختی است که در زندگی روزمره از آن استفاده می‌شود.

(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۷. گزینه ۳ درست است.

متغیر روان‌شناختی در روان‌شناسی سلامت در دو نقش بررسی می‌شود: یا عامل ایجاد بیماری جسمانی است یا پیامد بیماری جسمانی است.

در عبارت اول و سوم، بیماری جسمانی، باعث پیامد روانی شده است.

در عبارت دوم، عامل روانی باعث ایجاد بیماری جسمانی شده است.

(درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۵۸. گزینه ۳ درست است.

نمره بین ۳۰ تا ۴۹ در پرسش‌نامه سبک زندگی نشان‌دهنده آسیب‌پذیری فرد در برابر فشار روانی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در هرم (سبد) غذایی سالم، نان و غلات بیشترین مقدار و روغن، چربی و شیرینی کمترین مقدار را دارد.

۲) تغذیه سالم و متعادل افراد به سبک زندگی آن‌ها مربوط است.

۴) نمره رویا بین ۵۰ تا ۷۰ است؛ پس در برابر فشار روانی، جداً آسیب‌پذیر است.

(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۵۹. گزینه ۲ درست است.

– گم کردن نشانی یعنی فراموشی و نداشتن تمرکز لازم ← علامت شناختی فشار روانی

– فرار کردن موش از شوک برقی ← علامت رفتاری فشار روانی

– دلشوره داشتن برای امتحان ← علامت هیجانی فشار روانی

(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۰. گزینه ۴ درست است.

– مراجعه به روان‌شناس ← مقابله سازگارانه مشورت و راهنمایی گرفتن

– درنظر گرفتن منبع استرس به‌عنوان یک مسئله و استفاده از شیوه‌های حل آن ← مهارت‌های حل مسئله

– عقل سالم در بدن سالم اشاره به ← ورزش و فعالیت بدنی به‌عنوان مقابله سازگارانه است.

– استفاد از لطیفه ← استفاده از حس شوخ‌طبعی به‌عنوان شیوه مقابله سازگارانه

(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۱. گزینه ۱ درست است.

هر سه عبارت ذکرشده، مقابله ناسازگارانه هستند.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول) این ضرب‌المثل اشاره به کاری نکردن و بی‌تفاوتی نسبت به موقعیت است؛ پس منفعل بودن را نشان می‌دهد.

عبارت دوم) عصبانیت لحظه‌ای رضا، نشان‌دهنده مقابله انجام دادن رفتارهای تکانشی و بدون فکر و تأمل است.

عبارت سوم) مونا بدون تلاش منتظر معجزه است تا در قرعه‌کشی برنده شود.

(درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۲. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- خواندن یک بیت یا یک جمله در برابر فشار روانی ← مقابله سازگارانه کوتاه‌مدت
- تأثیر عبارت ذکرشده (یعنی توکل به خداوند که آرامش‌بخش قلب‌ها است) بر سلامتی ← تأثیر مستقیم مذهب بر سلامت را نشان می‌دهد.

- عرفان برای مقابله با فشار روانی از تفریح و سرگرمی استفاده کرده است ← روش مقابله‌ای سازگارانه بلندمدت است.
عبارت آخر، تعریف فشار روانی است.
(درس ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۳. گزینه ۱ درست است.

در درماندگی آموخته‌شده فرد کوشش را با پیشرفت مرتبط نمی‌داند و نتیجه عمل خود را مستقل از رفتار و تلاش خود می‌داند.
هدفمندی و انتخاب هدف، علاوه بر ایجاد توانمندی، باعث انسجام در رفتار می‌شود.
افرادی که اسناد آن‌ها به عوامل پایدار و غیرقابل کنترل است؛ انگیزه کمتری برای جبران شکست خواهند داشت.
(درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۴. گزینه ۴ درست است.

- در فشار روانی منفی، فرد به دلیل نوع ارزیابی‌اش از مشکل، احساس ناخوشایندی را تجربه می‌کند.
- استفاده از مهارت‌های حل مسئله روش مقابله سازگارانه بلندمدت است.
- درماندگی آموخته‌شده به این موضوع اشاره دارد که بسیاری از ناتوانی‌های ما به دلیل یادگیری است نه اینکه واقعاً نمی‌توانیم.
- نگرش‌ها پس از شکل‌گیری، از ثبات بیشتری برخوردار شده و تابع اصل هماهنگی شناختی هستند.
(درس ۷ و ۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۶۵. گزینه ۳ درست است.

در اینجا فرد دوست دارد انگور بخورد؛ اما چون دستش نمی‌رسد به توجیه غیرعقلانی و انکار روی می‌آورد و می‌گوید اصلاً انگور دوست ندارم، پس رفتار و شناخت او با هم هماهنگی ندارد.
* نکته: اگر گفته می‌شد فرد با خود می‌گوید که چه تلاش کنم و چه تلاش نکنم هرگز به انگورها نمی‌رسیم، آنگاه به درماندگی آموخته‌شده اشاره داشت که در آن فرد کوشش خود را با نتیجه مرتبط نمی‌داند.
(درس ۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۶. گزینه ۳ درست است.

هرسه گزینه (۱)، (گفتن عبارت بس است)، (۲)، (ترک موقعیت) و (۴)، (تلقین برخی جملات) اشاره به روش‌های مقابله کوتاه‌مدت دارند؛ اما گزینه (۳) یعنی ورزش هوازی، اشاره به روش مقابله‌ای بلندمدت دارد.
(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۷. گزینه ۱ درست است.

در مقابله، فرد هنگام روبه‌رو شدن با موقعیت، ابتدا براساس برداشت اولیه خود آن را ارزیابی می‌کند، سپس در صورت احساس وجود تهدید، کنترل شخصی خود را ارزیابی نموده و به این ترتیب روش‌های مقابله‌ای فرد برای کاهش فشار روانی فراخوانی می‌شوند.

(درس ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۸. گزینه ۳ درست است.

براساس اصل قاعده‌مند بودن نظام شناختی، هرچه موارد مثبت پیرامون یک موضوع بیشتر باشد، گرایش فرد به استفاده از آن بیشتر می‌شود. (شناختی یا احساسی بودن آن، تفاوتی ایجاد نمی‌کند).
سایر عبارت‌ها درست است.
(درس ۷ و ۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۶۹. گزینه ۳ درست است.

تحقیق دیگران و عدم حمایت اجتماعی باعث شکل‌گیری باورهای غلط در افراد می‌شود (از عوامل بیرونی شکل‌گیری این باورها است).

ادراک کنترل و کارایی باید سازنده باشد، یعنی با شواهد محیطی هماهنگی لازم را داشته باشد؛ زیرا در صورت ناهماهنگی، نوعی ادراک کنترل و کارایی کاذب ایجاد می‌شود.

(درس ۷؛ سطح دشواری: آسان)

۷۰. گزینه ۴ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول) اسناد به دشواری تکلیف ← بیرونی، پایدار و غیرقابل کنترل

عبارت دوم) اسناد به عوامل تلاش و کوشش ← درونی، ناپایدار و قابل کنترل

عبارت سوم) اسناد به عوامل استعداد و توانایی ← درونی، پایدار و غیرقابل کنترل

عبارت چهارم) اسناد به عوامل تلاش و کوشش ← درونی، ناپایدار و قابل کنترل

(درس ۷؛ سطح دشواری: دشوار)

عربی، زبان قرآن

۷۱. گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

«منادياً: پیام‌دهنده‌ای» / «رَبَّنَا: پروردگار ما» (ردّ گزینه ۲)

«يُنَادِي: (ماضی + مضارع = ماضی استمراری): دعوت می‌کرد» (ردّ گزینه‌های ۱ و ۲)

ما ایمان آوردیم وقتی، در گزینه (۳) اضافی است و در متن عربی نیامده است.

(عربی (۳) - ص ۷۶)

۷۲. گزینه ۱ درست است.

ترجمه کلمات مهم:

«لَمْ نَكُنْ نَعْلَمُ: نمی‌دانستیم»

«مَنْ جَدِيد: دوباره، مجدداً» / «كَدْنَا أَنْ نَتَأَثَّرَ بِ: نزدیک بود (چیزی نمانده بود که) تحت تأثیر ... قرار بگیریم»

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «بَر مَا تَأْثِيرَ بگذارد ← تحت تأثیر قرار بگیریم،» «أَثَّرَ عَلَى: بر ... تأثیر گذاشت»

(۳) «نَدَانَسْتَهُ بُودِيم ← نمی‌دانستیم» / «لَمْ + مضارع (كان) + مضارع: ماضی استمراری منفی»، جدیداً (مجدداً)، تحت تأثیر

قرار گرفته بودیم ← نزدیک بود تحت تأثیر قرار بگیریم.

(عربی (۲) - صفحات ۶۶ و ۶۷)

۷۳. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «مَصَابِأً» صفت نیست.

(۲) کتابی تألیف کرد که اسم «آن» صحیح نیست.

(۴) «مَبْتَلَا شَد» نادرست است. / «پای راست» نیز نادرست است.

(عربی (۲) - ص ۹۴)

۷۴. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

«جُهَال: نادانان، جاهلان» (ردّ گزینه ۱) / «لَمْ يُفَرِّقْنِي: مرا پراکنده ساخت، ما را متفرّق نکرد» (ردّ گزینه ۱) که فعل مضارع منفی ترجمه شده)

«لَا يَحْزُنُكَ: تو را غمگین نمی‌کند» (دقت شود که فعل مضارع در این‌جا مجزوم نشده است) (آخرش ضمه دارد و «لا»)

«لا»ی نافیّه است نه ناهیه. (ردّ گزینه‌های ۲ و ۴)

نکته: لَمْ + مضارع مجزوم ← ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی

(عربی (۲) - ص ۸۴ و ۸۲)

۷۵. گزینه ۳ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «كَانَ يَحَاوِلُونَ: تلاش می‌کردند» / «لَمْ يَسْتَطِيعُوا: نتوانستند»

(۲) «لَا يَغْتَرُّوا: نباید فریب بخورند» / «أَنْ يُبْعِدُوا: دور کنند»

(۴) «قُلْنَا سَاعِدْهُ: باید به او کمک کنیم»

(عربی (۲) - ص ۷۲، ۷۳، ۹۲ و ۹۳)

۷۶. گزینه ۴ درست است.

«قَدْ يَغْرُنِي: گاهی مرا می‌فریبد» / «زَبَّ: خدایا»

(عربی (۲) - ص ۷۸، ۸۴، ۹۴ / عربی (۳) - ص ۸۱)

۷۷. گزینه ۱ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «نُفِّسَ: می‌گیرم + یساعدن: کمک می‌کند (کند)» / «الْجَمَل: جمله‌ها»

(۳) «بَحِثْنَا + یساعدنا: کمک می‌کرد» / «تَعَلَّمَ: آموختن»

(۴) «نَبَحْتُ عَنْ: می‌گردیم» / «جَمَلَات: جمله‌ها»

(عربی (۲) - ص ۷۰، ۷۱)

درک متن:

«در سال‌های اخیر کشورها به جای سوخت و نفت و گاز اقدام به استفاده از انرژی‌های پاک مانند برق و گاهی انرژی خورشیدی کردند؛ زیرا این انرژی‌ها هوا را آلوده می‌کنند و سبب بیماری‌های زیادی برای بشر می‌شوند و طبیعت را تهدید می‌کنند. شاید از خودت بپرسی چرا طبیعت برای ما مهم می‌باشد درحالی‌که جواب واضح است، چون طبیعت ثروت است و بسیاری از کشورها گردشگران بسیاری را به علت طبیعت دلربایشان جذب می‌کنند و همچنین محیط زیستی که در آن زندگی می‌کنیم باید خالی از هر ماده مضر باشد. در برخی کشورها شهروندان تابلوهای خورشیدی را برای تأمین انرژی الکتریکی لازم بالای خانه خود قرار می‌دهند و گاهی حکومت‌ها مقداری از این انرژی‌ها را از شهروندان می‌خرد و در شبکه انرژی برق در شهرها استفاده می‌کند. یکی دیگر از راه‌های محافظت از پاکیزگی محیط زیست در شهرهای شلوغ به کارگیری وسایل حمل‌ونقل عمومی، مانند اتوبوس‌ها و قطارهای برقی و عدم استفاده از خودروهای شخصی تک‌سرنشین است.

۷۸. گزینه ۱ درست است.

«باید از انرژی پاک استفاده کنیم چون» غلط را مشخص کنید:

(۱) این نوع انرژی‌ها ارزان‌تر و بیشتر از انرژی‌های دیگر است. (که در متن به این موضوع اشاره نشده و غلط است).

(۲) آلودگی محیط زیست، ما و هرکسی را که در آن زندگی می‌کند را تهدید می‌کند.

(۳) طبیعت ثروت ما و هرکسی است که بعد از ما می‌آید و نزد ما امانت است.

(۴) آلودگی محیط زیست ضررهای زیادی برای سلامت و اقتصاد دارد.

۷۹. گزینه ۳ درست است.

صحیح را بر حسب متن مشخص کنید:

- (۱) می‌توانیم از نفت و گاز به انرژی پاک دست یابیم.
- (۲) تابلوهای خورشیدی بعد از مدت زمانی سبب ضررهایی می‌شود.
- (۳) حمل‌ونقل عمومی ما را در نگهداری از عدم آلودگی محیط زیست یاری می‌کند.
- (۴) برخی دولت‌ها انرژی برق را از طریق تابلوهای خورشیدی می‌فروشد.

۸۰. گزینه ۲ درست است.

«تَسْأَلُ» در گزینه (۲) للمخاطب است؛ یعنی برای مفرد مذکر دوم شخص آمده است.

۸۱. گزینه ۳ درست است.

«أَنْ تُحَدِّثَ» به شکل «تُحَدِّثُ» درست است.

«مُصَدِّقٌ» به شکل «مُصَدِّقٌ» درست است.

(عربی (۲) - ص ۹۴، ۶۷ و ۶۸ / عربی (۳) - ص ۷۷ و ۷۸)

۸۲. گزینه ۱ درست است.

در این گزینه «تَلَامِيذٌ» اسم نکره است و فعل «لَمْ يَكْتَبُوا» از لحاظ جنس و تعداد با آن مطابقت ندارد و باید به صورت «لَمْ يَكْتُبُوا» می‌آمد.

(عربی (۲) - درس ۵)

۸۳. گزینه ۴ درست است.

در این گزینه «لَا جَازِمٌ» یا همان «لَا امر» داریم که معنای «باید» می‌دهد. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) متناسب با جمله، معنای «تا کشف کنم» مدنظر است و «لَا نَاصِبٌ» باید باشد. یعنی حرکت حرف آخر فعل باید فتحه (َ) باشد.

(۲) «ذَنْبٌ» اسم بوده و «لَا» حرف جر است و به صورت «لِذَنْبِكَ» درست است.

(۳) متناسب با جمله، معنای «باید گوش دهند» مدنظر است که «باید» بیانگر «لَا جَازِمٌ» است. یعنی حرکت حرف آخر فعل باید ساکن باشد. (عربی (۲) - درس ۶)

۸۴. گزینه ۳ درست است.

که فعل ناقصه «أَصْبَحْتُ» به «الْأَرْضِ» که مؤنث است، برمی‌گردد. در واقع «ت» آخر این فعل ساکن بوده که چون پس از آن اسم‌الدار آمده است کسره گرفته است (کسره عارضی). بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) فعل ناقصه «صَرِيتُ» با توجه به ضمیر متصل «كَ» مفرد مؤنث مخاطب است.

(۲) فعل ناقصه «لَيْسَ» مفرد مذکر غایب است.

(۴) فعل ناقصه «أَنْ تَكُونَ» با توجه به ضمیر متصل «كَ» مفرد مذکر مخاطب است برمی‌گردد.

(عربی (۲) - درس ۷)

۸۵. گزینه ۳ درست است.

در این گزینه «قَوْمِي» مبتدا بوده است و فعل «تَعَاوَنُوا» خبر می‌باشد. همچنین در این گزینه هیچ علامت مخاطبی نداریم و فعل «سَاعَدُوا» ماضی است.

(عربی (۲) - درس ۷)

تاریخ

۸۶. گزینه ۳ درست است.

الف) ایلخانان مغول از مشوقان پدیدآوردن شاهنامه‌های مصور بودند، نمونه باقی‌مانده آن، شاهنامه مشهور به «دموت» است.
 ب) هنر نگارگری در روزگار جانشینان تیمور چون شاهرخ و نوادگانش از جمله بایسنقر میرزا، در سراسر ایران به‌ویژه خراسان گسترش شگفت‌انگیز یافت.
 پ) سرشناس‌ترین معماران این دوره، قوام‌الدین و غیاث‌الدین شیرازی و محمدبن محمود اصفهانی بودند که استادان بی‌همتا در فنون معماری به شمار می‌روند.
 ت) هجوم ویرانگر چنگیزخان مغول به ایران که با ویرانی شهرها و نابودی بسیاری از آثار فرهنگی و هنری همراه بود، برای مدتی فعالیت‌های معماری را متوقف و یا کند کرد.
 (تاریخ (۲) - درس ۱۲، ص ۱۲۸ تا ۱۳۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۷. گزینه ۴ درست است.

شاه صفی، نوه و جانشین شاه عباس اول، از تعادل روحی و سلامت عقل بهره کافی نداشت. او دستور به قتل سردار باکفایتی مانند امام‌قلی خان، حاکم فارس داد. در زمان همین شاه بود که قندهار توسط گورکانیان هند از ایران جدا شد.
 شهر قندهار در زمان شاه‌عباس دوم پسر شاه‌صفی پس‌گرفته شد و در زمان شاه‌سلیمان زنان حرم‌سرا دخالت بسیاری در امور داشتند.
 (تاریخ (۲) - درس ۱۳، ص ۱۴۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۸. گزینه ۴ درست است.

ت) میرداماد و ملاصدرا هر دو در حیطه فلسفه کار کرده‌اند و از فیلسوفان بزرگ عصر صفوی هستند. «پ» اسکندربیک منشی و غیاث‌الدین خواندمیر، هر دو از مورخان عصر صفوی هستند.
 بررسی سایر گزینه‌ها:

الف) میرعماد: خطاط ملاصدرا: فیلسوف

ب) شیخ‌بهایی: علوم دینی و عقلی و طبیعی آقا رضا عباسی: نگارگری و طراحی
 (تاریخ (۲) - درس ۱۴، ص ۱۴۹، ۱۵۱، ۱۵۴ و ۱۵۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۸۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

موارد «الف» و «ب» مربوط به قرن یازدهم میلادی است.

(تاریخ (۲) - درس ۱۵، ص ۱۶۷، ۱۶۸ و ۱۷۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۰. گزینه ۲ درست است.

ترتیب درست زمانی وقایع:

ت) در نیمه دوم سده ۱۵ م، دریانوردان پرتغالی در سواحل غربی قاره آفریقا در اقیانوس اطلس، مشغول کشف سرزمین‌های جدید شدند.

پ) در اواسط قرن ۱۶ م، نیکلاس کوپرنیک در رساله گردش اجرام سماوی نظریه چرخش به دور خورشید را مطرح کرد.

الف) از اواخر قرن ۱۶ م. هلندی‌ها و انگلیسی‌ها و سپس فرانسوی‌ها گام به عرصه استعماری نهادند.

ب) انقلاب علمی در سده ۱۷ و ۱۸ م، اتفاق افتاد.

(تاریخ (۲) - درس ۱۶، ص ۱۸۰، ۱۸۲ و ۱۸۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۱. گزینه ۱ درست است.

گزینه (۱) مربوط به مجلس چهاردهم شورای ملی است.

(تاریخ (۳) - درس ۷ و ۹، ص ۹۸، ۱۱۷، ۱۱۶ و ۱۱۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۲. گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۲) مربوط به آلمان نازی است.

۳) مربوط به ایتالیای فاشیست است.

(تاریخ (۳) - درس ۸، ص ۱۰۱ تا ۱۰۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۳. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) ایران به پیمان بغداد یا سنتو پیوست.

ب) تأسیس سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک)

(تاریخ (۳) - درس ۱۰، ص ۱۲۷ و ۱۲۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۴. گزینه ۳ درست است.

بررسی ترتیب زمانی رویدادها:

۱) انتخاب مهندس بازرگان به‌عنوان اولین نخست‌وزیر پس از انقلاب ← بهمن ۱۳۵۷

۲) همه‌پرسی تعیین نظام سیاسی جدید ← ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸

۳) آغاز تدوین قانون اساسی توسط مجلس خبرگان ← مرداد ۱۳۵۸

۴) تسخیر لانه جاسوسی ← ۱۳ آبان ۱۳۵۸

۵) تأیید و تصویب قانون اساسی توسط مردم و رهبری ← آذر ۱۳۵۸

۶) انتخاب اولین رئیس‌جمهور پس از انقلاب (ابوالحسن بنی‌صدر) ← بهمن ۱۳۵۸

۷) آغاز جنگ تحمیلی ← ۳۱ شهریور ۱۳۵۹

۸) برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس خبرگان رهبری ← آذر ۱۳۶۱

نکته: بلافاصله پس از پیروزی انقلاب اسلامی، کمیته انقلاب اسلامی تشکیل شد و مدتی بعد، سپاه پاسداران تأسیس شد.

(تاریخ (۳) - درس ۱۱، ص ۱۴۲ تا ۱۴۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۵. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه‌های نادرست:

۲) حاکمیت بر آبراه مهم اروندرود، دسترسی و تسلط بر خلیج فارس و جدایی جزایر سه‌گانه ابوموسی، تنب کوچک و بزرگ و استان خوزستان از ایران از دلایل حمله عراق به ایران است.

۳) شورای امنیت چند روز پس از شروع جنگ تحمیلی با صدور قطعنامه‌ای، بدون آنکه تجاوز نیروهای بعثی به خاک ایران را محکوم کند و از دولت متجاوز بخواهد که از مناطق اشغالی عقب‌نشینی نماید، تنها دو کشور را به خودداری از ادامه جنگ و تلاش برای حل مسالمت‌آمیز اختلافات فراخواند.

۴) دلاورمردان ایران زمین در چندین رشته عملیات غرورآفرین که مهم‌ترین آن‌ها فتح‌المبین و بیت‌المقدس بودند، صدها کیلومتر مربع از خاک ایران را از اشغال ارتش بعثی آزاد کردند. آزادی خرمشهر در عملیات بیت‌المقدس صورت گرفت.

(تاریخ (۳) - درس ۱۲، ص ۱۵۳ تا ۱۵۷؛ سطح دشواری: متوسط)

جغرافیا

۹۶. گزینه ۳ درست است.

ایدئولوژی حکومت‌ها بر فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارد. آثار معماری سوسیالیستی در اتحاد شوروی سابق و کشورهای اروپای شرقی دیده می‌شود. ایدئولوژی سوسیالیسم با مالکیت خصوصی مخالف است و منافع جمعی را بر منافع فردی مقدم می‌شمارد و بر تساوی و برابری تأکید می‌کند. از این رو، در فضاهای شهری این کشورها بلوک‌های مسکونی یک‌دست و هم‌شکل که نمای یکسان دارند، فراوان مشاهده می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در سایر موارد اشاره‌ها به سیاست‌ها و تصمیمات حکومتی یک کشور در زمینه‌های داخلی شده، یا اشاره به برقراری روابط تجاری و اقتصادی بین کشورها دارد.

(جغرافیا (۲) - درس ۹، ص ۱۲۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۷. گزینه ۲ درست است.

کشورها برای اینکه تأثیرات منفی تجارت خارجی (صادرات و واردات) را بر صنایع و اقتصاد خود کاهش دهند و به رونق و توسعه اقتصادی دست یابند، کارهایی انجام می‌دهند. برخی از این کارها عبارت‌اند از: وضع تعرفه‌های گمرکی و مالیات بر کالاهای وارداتی، محدود یا ممنوع کردن واردات برخی کالاها در دوره‌های زمانی خاص، تشکیل اتحادیه‌های اقتصادی - تجاری منطقه‌ای و ایجاد مناطق آزاد تجاری.

بررسی سایر گزینه‌ها:

دیگر موارد به ناحیه سیاسی فراملی یا همان منطقه‌ای اشاره دارد؛ همانند اتحادیه اروپا.

(جغرافیا (۲) - درس ۸، ص ۱۰۸؛ سطح دشواری: دشوار)

۹۸. گزینه ۱ درست است.

کشورهای مرکز، مواد خام را با قیمت ارزان‌تر از کشورهای پیرامون به دست می‌آورند و کالاهای ساخته‌شده صنعتی را با سود بیشتر به آن‌ها می‌فروشند. کشورهای پیرامون عمدتاً تولیدکننده و صادرکننده مواد اولیه و خام‌اند. این کشورها از نظر توسعه صنعتی و فناوری‌های نوین در سطح پایین‌تری قرار دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

موارد اشاره‌شده، اشتباه یا جابه‌جا نوشته شده است.

(جغرافیا (۲) - درس ۸، ص ۱۰۷ و ۱۰۸؛ سطح دشواری: متوسط)

۹۹. گزینه ۳ درست است.

در نظام سیاسی ناحیه‌ای و ترکیبی، بخش اعظم کشور به صورت تک‌ساخت است؛ فقط یک یا چند بخش کوچک به صورت ناحیه‌ای و خودمختار اداره می‌شوند.

(جغرافیا (۲) - درس ۱۰، ص ۱۳۸ و ۱۳۹؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۰. گزینه ۴ درست است.

آلفرد ماهان که دریاسالار بود، فضاهای دریایی و اقیانوسی را در شکل‌گیری قدرت جهانی و کنترل و محاصره قدرت خشکی مؤثر می‌دانست.

(جغرافیا (۲) - درس ۱۱، ص ۱۴۴ و ۱۴۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۱. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

الف) هرچه میزان انحراف یا پیچ‌وخم راه‌ها کمتر شود، هزینه حمل‌ونقل کاهش می‌یابد.

ب) هرچه قیمت انرژی مصرف‌شده بیشتر شود، هزینه حمل‌ونقل افزایش می‌یابد.

پ) هرچه نوع و حجم محموله‌ها افزایش یابد، هزینه حمل‌ونقل کاهش می‌یابد.

ت) حمل‌ونقل ترکیبی، سبب کاهش هزینه‌ها به‌طور مؤثر است.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۶۰ و ۶۲ و ۶۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۲. گزینه ۱ درست است.

اختلاف طول:

$$۱۵ + ۴۵ = ۶۰^{\circ}$$

$$۱۱ - ۴ = ۷ \text{ صبح}$$

به‌ازای هر ۱۵ درجه ← ۱ ساعت اختلاف زمان

۶۰ درجه ← ۴ ساعت

چون «الف» در شرق «ب» قرار دارد، پس ساعت «ب» کمتر است و خورشید در آنجا دیرتر طلوع می‌کند.

(جغرافیا (۳) - درس ۴، ص ۷۵ و ۷۶ و ۷۷؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۳. گزینه ۱ درست است.

- مخاطرات طبیعی با منشأ درونی: (دینامیک درونی: زمین لرزه، آتشفشان، سونامی)
- مخاطرات طبیعی با منشأ بیرونی: (خشک سالی، سیل، بهمن، تگرگ، صاعقه، طوفان)
- آتش سوزی، تورنادو (نوعی طوفان و گردباد)، هاریکن (طوفان حاره‌ای)، زمین لغزش دینامیک بیرونی دارند.
- (جغرافیا (۳) - درس ۵، ص ۸۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۰۴. گزینه ۴ درست است.

- اقدامات مدیریت پیش از وقوع سیلاب:
- اجرای روش‌های آبخیزداری و تقویت پوشش گیاهی
- تعیین حریم رودخانه‌ها، تعیین محدوده‌های سیل گیر و نقشه‌های حریم سیل گیری
- ایجاد پایگاه‌های نجات و امداد در مناطق سیل خیز
- نصب دستگاه‌های هشداردهنده سیل در مناطق سیل خیز
- بررسی سایر عبارت‌ها:
- موارد «ب» و «ت» مدیریت بعد از وقوع سیل هستند.
- (جغرافیا (۳) - درس ۶، ص ۱۰۵ و ۱۰۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۵. گزینه ۲ درست است.

- به تدریج با پیشرفت فناوری‌های ماهواره‌ای و رایانه‌ای و ورود اطلاعات رقومی (دیجیتال) و پردازش توسط آن‌ها، تحول بزرگی در سنجش از دور پدید آمد.
- (جغرافیا (۳) - فنون و مهارت‌های جغرافیایی ۳، ص ۱۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

منطق و فلسفه

۱۰۶. گزینه ۲ درست است.

- بررسی سایر گزینه‌ها:
- از دیدگاه افلاطون، نفس به عنوان بارزترین دارایی انسان، فاقد اجزا است که نامرئی است و در آن فساد و نابودی راهی ندارد.
- اینکه گفته شده نفس انسان به هنگام تولد حالت بالقوه دارد و هیچ چیز بالفعلی ندارد، سخن ارسطو است. (ردّ گزینه ۱)
- افلاطون ادراک آدمی را به نفس مرتبط می‌داند و انسان بودن و تمایزش را با سایر حیوانات به سبب نفس می‌داند و باور دارد نفس در پیوند با جسم، دارای محدودیت‌های عمده‌ای شده است. البته وی عامل حرکت و جنبش را نفس می‌داند. (ردّ گزینه ۳)
- از دیدگاه او انسان باید وظیفه اصلی خود را مراقبت و توجه از نفس بداند تا نفس زیبا گردد و به فضایل آراسته شود. (ردّ گزینه ۴)
- (فلسفه (۱) - درس ۹، ص ۷۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۷. گزینه ۲ درست است.

- بررسی سایر گزینه‌ها:
- در این بیت، اشاره به این موضوع شده است که آنچه از بین رفت، رستاخیزی برایش نیست و روحی نیست تا دیگر بار به بدن باز گردد.
- در بیت اول اشاره بدان دارد که آدمی از عالم بالا آمده است و در دنیا که ارزش چندانی ندارد، گرفتار آمده است. بنابراین آدمی را تک بعدی نمی‌داند. (ردّ گزینه ۱)
- در بیت سوم، اشاره بدان دارد که خداوند آدمی را از مرتبه حیوانی به مرتبه انسانی دعوت می‌نماید و این نیازمند داشتن روحی متعالی است. (ردّ گزینه ۳)
- در بیت چهارم، اشاره بدان دارد که آدمی قدر خویش را ندانسته و خود را به بهایی اندک فروخته است و مرتبه روحانی و بلند خویش را نادیده پنداشته است. (ردّ گزینه ۴)
- (فلسفه (۱) - درس ۹، ص ۷۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۸. گزینه ۴ درست است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- هابز که یک ماتریالیست است معتقد است که ذهن بشر یک ماشین پیچیده است و بنابراین نمی‌تواند از آزادی برخوردار باشد و باید تابع قوانین فیزیکی باشد و انسان تفاوتی با سایر حیوانات ندارد، مگر در پیچیده بودنش و این با آگاهی ارتباط نمی‌یابد. داشتن ذهن آزاد و وجود آگاهی در انسان زمانی قابل تصور است که او را دارای بعدی غیرمادی بدانیم بدان‌سان که دکارت به او می‌نگرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- وقتی ذهن بعد مادی یافت، دایره تصور ما نمی‌تواند نامتناهی باشد و از سطح ماده گذر کند. (ردّ گزینه ۱)
- در چنین حالتی تنها امور مادی که در ظرف زمان و مکان می‌گنجند و قابلیت تغییر دارند و با حواس قابل درک‌اند می‌توانند موضوع شناسایی قرار گیرند و در ظرف ذهن بگنجند. (ردّ گزینه‌های ۳ و ۲)
(فلسفه (۱) - درس ۹، ص ۷۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۰۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از دیدگاه دکارت تنها وجود ما در اندیشه ماست. مفهوم کلی ما از نفس مقدم بر مفهومی است که از بدن خود داریم. ما در وجود هرگونه شیء یا جسم در جهان شک می‌کنیم ولی نسبت به شک خود تردید نداریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- دکارت انسان را دارای بدن و نفس می‌داند و از ارتباط آن‌ها با یکدیگر سخن می‌گوید و باور دارد جوهر نفس آدمی را اندیشه شکل می‌دهد؛ یعنی وی نفس را همان اندیشه می‌داند و با بررسی افکار نفس افعالی مثل غذا خوردن یا راه رفتن را به نفسی مرتبط می‌سازد که دارای بدن است و گرنه نفس بدون بدن قادر به انجام اموری این‌چنینی نیست. (ردّ گزینه ۱)
- از دیدگاه او نفس به خود وابسته است و نه بدن. (ردّ گزینه ۲)
- وی روح و بدن را از یکدیگر جدا می‌داند که هر یک خاصیت‌های متفاوت دارند. (ردّ گزینه ۴)
(فلسفه (۱) - درس ۹، ص ۷۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۰. گزینه ۱ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از دیدگاه ملاصدرا در ابتدای زندگی هر انسانی معلوم نیست وی چه هویتی خواهد یافت و لذا برای انسان درجه معین در وجود، مانند سایر موجودات طبیعی، نفسانی و عقلانی که هر یک دارای مقام معلومی هستند، وجود ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

انسان در آغاز نوعی معینی است چرا که از دو بعد جسمانی و نفسانی برخوردار است و بنابراین فعلیت نیافته است و فرصت‌های فراوانی پیش روی اوست تا ظرفیت‌های خود را کامل کند و این ظرفیت پایان ندارد. انسان در پایان حیاتش با توجه به آنچه انجام داده است استقلال می‌یابد. (ردّ گزینه‌های ۲ و ۴)

- ملاصدرا باور دارد روح و جسم دو چیز جدا از یکدیگر نیستند برهم اثر گذاشته و اثر می‌پذیرند به طوری که بدن بیمار، روح را کسل می‌کند و و بدن شاداب به روح هم شادابی می‌بخشد. روح بانشاط، جسم را فعال می‌سازد و روح افسرده، جسم را زمین گیر می‌نماید. (ردّ گزینه ۳)

(فلسفه (۱) - درس ۱۰، ص ۸۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۱. گزینه ۴ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- در اندیشه سهروردی نفس انسان، ماهیتی نورانی است که متعلق به عالم مشرق بوده و در مغرب گرفتار گردیده است. سهروردی که فلسفه خود را براساس نور و ظلمت پایه‌گذاری کرده است، باور دارد هرچقدر از نورالانوار فاصله صورت گیرد، نور کمتر و استقلال موجودات کمتر می‌گردد؛ بنابراین هرچقدر موجودی به نور نزدیک‌تر باشد از استقلال بیشتری برخوردار است. (ردّ گزینه ۱)

- به باور او هر چیزی یا نور است یا ظلمت و تاریکی است. انسان ترکیبی از نور و ظلمت است. جسم انسان بخش ظلمانی و روح او بخش نورانی را شکل داده است. به باور او روح در زندان تن گرفتار آمده است و باید با کسب حقایق بیشتر خود را از ظلمت برهاند. (ردّ گزینه‌های ۳ و ۲)

(فلسفه (۱) - درس ۱۰، ص ۸۰؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۲. گزینه ۴ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از دیدگاه افلاطون راه رسیدن به سعادت اخلاقی، حکمت است و انسان در سایه حکمت است که حقایق را می‌شناسد. اعتدال عامل سعادت و نیک‌بختی در اندیشه ارسطو بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

از دیدگاه افلاطون اگر عقل از حکمت برخوردار باشد، قوای دیگر را کنترل می‌کند. (ردّ گزینه ۱)

- انسان باید قوای خود و کارکردشان را بشناسد تا بتواند از آن‌ها بهره لازم را ببرد و از حالت افراط و تفریط آن‌ها جلوگیری نماید و هدف و غایت هر یک از قوا را بداند. (ردّ گزینه ۲)

- عقل راهنمای عمل انسان است تا مسیر سعادت آدمی را مشخص سازد. (ردّ گزینه ۳)

(فلسفه (۱) - درس ۱۱، ص ۸۶؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۳. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- در گزاره گناه می‌کنم پس هستم (که عبارتی از آگوستین است) رفته‌رفته بدین سو گام می‌نهد که حقیقت و هستی انسان، در گرو کنش انسانی و غیرالهی اوست و از حالت تسلیم شدن محض در برابر قدرت الهی در حال فاصله گرفتن است چیزی که قرون وسطی انسان گرفتارش بود. در ادامه این اندیشه است که بعدها دکارت می‌گوید من می‌اندیشم پس هستم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در قرون وسطی ایمان بر عقل چیرگی داشت. عقل می‌بایست تابعی از ایمان باشد. تسلیم شدن بی‌قید و شرط در برابر آنچه فرامین الهی خوانده می‌شد جایز و نیکو بود. (ردّ گزینه‌های ۳ و ۱)

- انسان در چنین ساختاری نه براساس اراده خویش که می‌بایست براساس اراده الهی عمل می‌کرد و گرنه موجودی شیطانی به شمار می‌رفت. (ردّ گزینه ۴).

(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۶؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۴. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

از نظر آگوست کنت که بر علوم تجربی تأکید دارد و برای آن‌ها اعتبار و ارزش قائل است علم نباید ادعای رسیدن به علل را داشته باشد و بنابراین رسیدن به احتمالات حتی در کشفیات علمی در فضا پذیرفته شده نیست. کنت برای فلسفه شأنیت علمی قائل نبود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

آگوست کنت باور داشت تنها علوم تجربی توانمندی آن را دارند که به حقایق قطعی برسند و گرنه فلسفه ساخته و پرداخته ذهن فیلسوفان است و از اعتبار خالی است. (ردّ گزینه ۱)

- علوم تجربی قادر به آن هستند که به قانون دست یابند امری که در فلسفه امکانش نیست چرا که بر ذهن فلاسفه متکی است. (ردّ گزینه ۲)

- به باور کنت علم باید بتواند به مشاهده نظم حاکم بر جهان بپردازد، امری که تنها از علوم تجربی ساخته است. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۷؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۱۵. گزینه ۴ درست است.

امور مانند «تسلیم و توکل» در حوزه عقل عملی قرار می‌گیرند چرا که در علم اخلاق می‌توان آن‌ها را مطالعه کرد و علم اخلاق در حوزه حکمت عملی قرار می‌گیرد. «علم به خدا و صفات ذاتی او» را می‌توان در فلسفه مورد مطالعه قرار داد و فلسفه در حوزه حکمت نظری قرار دارد.

(فلسفه (۲) - درس ۷، ص ۵۵؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۶. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- در مدینه فاضله مراتبی وجود دارد که در راس آن رئیس قرار می‌گیرد و مراتب از سازگاری، هماهنگی و وحدت برخوردار است و استعداد نظری و دیگری ویژگی‌های اکتسابی که به وسیله ترتیب و آموزش در انسان ایجاد می‌شود در این سلسله مراتب موثر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

مدینه فاضله از تمامیت و کمال برخوردار است نه اینکه در حال تکامل باشد. (ردّ گزینه ۱)

- تنظیم مراتب و تربیت افراد در این مدینه برعهده رئیس است نه افراد. (ردّ گزینه ۳)

- هدف رئیس در مدینه فاضله آن است که هر نوع شرّی را از بین ببرد و برای به‌دست آوردن هر نوع خیر و خوبی بکوشد. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۹، ص ۷۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۷. گزینه ۲ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از نظر ابن‌سینا علت نامگذاری این عالم به طبیعت بدان جهت است که اجزای این عالم، هر کدام طبع و ذات خود را دارند که منشأ حرکات و تغییرات اجزا و افراد عالم طبیعت است. خود این عالم به عنوان کل، طبع و ذاتی دارد که منشأ حرکات و تحولات آن‌ها است.

ابن‌سینا اگر چه باور دارد با نگاه به جزء نمی‌توان درباره کل دآوری کرد و آن را تعمیم داد، اما بدان معنا نیست که دآوری و قضاوت درباره عالم را نمی‌پذیرد. (ردّ گزینه ۱)

- طبیعت‌شناسی او با باورهای دینی پیوند دارد. (ردّ گزینه ۳)

- در طبیعت‌شناسی روش تجربی را می‌پذیرد، اگر چه باور دارد باید در باطن به پیوند عالم با ماوراء طبیعت رسید. (ردّ گزینه ۴)

(فلسفه (۲) - درس ۱۰، ص ۸۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۱۸. گزینه ۳ درست است.

از دیدگاه ملاصدرا مباحث افعال خداوند و ربوبیت الهی در سفر سوم (از حق به خلق با حق) بررسی می‌شود و مباحث توحید و خداشناسی و صفات الهی در سفر دوم (با حق و در حق) قابل مطالعه است.

مباحث عمومی فلسفه در سفر اول (از خلق به حق) و مباحث نفس و معاد در سفر چهارم (در خلق با حق) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

(فلسفه (۲) - درس ۱۱، ص ۹۰؛ سطح دشواری: آسان)

۱۱۹. گزینه ۳ درست است.

بررسی گزینه‌ها:

- از دیدگاه ملاصدرا وجود از وحدت و کثرت برخوردار است. کثرت وجود را می‌توان در مراتب وجودی افراد مشاهده کرد که همگی به یک اندازه از وجود پر نشده‌اند.

ملاصدرا برای ماهیت اصلاتی قائل نیست و آن را اعتباری می‌داند و لذا برای ماهیات مراتبی در نظر نمی‌گیرد و تفاوت موجودات را در شدت و ضعف مرتبه وجودی می‌داند، اگر چه وجود را حقیقت واحد می‌داند که جهان را پر کرده است. (ردّ گزینه‌های ۱ و ۲)

- همانطور که نور شدت و ضعف دارد و این‌گونه نیست که نور با غیر خود ترکیب شده باشد و شدت نور به تاریکی گرایش یافته باشد وجود نیز با نیستی ترکیب نشده است، تا دچار کاستی و ضعف شده باشد. (ردّ گزینه ۳)

(فلسفه (۲) - درس ۱۱، ص ۹۵؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۰. گزینه ۲ درست است.

این کتاب تا آن روز در حوزه فلسفه در ایران سابقه نداشت، نگاه تطبیقی به فلسفه داشت و روش جدیدی را ابداع کرد.

(فلسفه (۲) - درس ۱۲، ص ۱۰۴ و ۱۰۵؛ سطح دشواری: آسان)

اقتصاد

۱۲۱. گزینه ۱ درست است.

تعریف GDP یا تولید ناخالص داخلی: به ارزش پولی همه کالاهای و خدمات نهایی تولیدشده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال گفته می‌شود. پس طبق این تعریف، اطلاعات مربوط به ردیف‌های ۳ (چون افراد خارج از کشور هستند)، ۶ (هزینه استهلاک برای محاسبه تولید خالص لحاظ می‌شود) و ۹ (چون باید تولید و فروش در یک سال انجام شود)، در محاسبه GDP قرار نمی‌گیرند.

نکته: جمعیت کشور در محاسبه GDP نقش نخواهد داشت.

به سراغ محاسبه می‌رویم:

خدمات + ارزش تولید خارجیان مقیم کشور + ماشین‌آلات + مواد غذایی + پوشاک = GDP سال ۲۰۲۴

$$\text{GDP سال ۲۰۲۴} = ۹۰۰ + (۳۰ \times ۲۰) + ۸۴۰ + ۷۲۰ + (۶۰۰ \times \frac{۱۰}{۱۰۰}) = ۳,۱۲۰ \text{ دلار}$$

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۲. گزینه ۲ درست است.

الف) قیمت اسمی سهام، همان قیمت اولیه سهام است که افراد برای اولین بار، برگه‌های سهام را از شرکت خریداری می‌نمایند:

$$\text{قیمت اولیه} \times \text{تعداد} = ۳۰۰ \times ۳۰۰,۰۰۰ = ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

ب) قیمت بازاری یا ثانویه، قیمتی است که به سوددهی شرکت و تقاضای بازار برای خرید یا فروش سهام آن بستگی دارد. در این مثال، شرکت سود ۲۵ درصدی داشته است. پس:

$$۳۰۰,۰۰۰ + (۳۰۰,۰۰۰ \times \frac{۲۵}{۱۰۰}) = ۳۷۵,۰۰۰ \text{ تومان}$$

توجه: آقای علوی قصد فروش $\frac{۳}{۴}$ از سهام را داشته است، یعنی:

$$۳۰۰ \times \frac{۳}{۴} = ۲۲۵ \text{ سهم}$$

$$\text{قیمت بازاری} \times \text{تعداد} = ۱۵ \times ۳۷۵,۰۰۰ = ۵۶,۲۵۰,۰۰۰ \text{ تومان}$$

(درس ۱۴؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۳. گزینه ۱ درست است.

الف) دولت یا سازمان‌های رسمی و قانونی کشور که ثبت شده‌اند، می‌توانند اوراق مشارکت انتشار دهند. (همه گزینه‌ها در قسمت «الف» درست هستند).

ب) افراد با خرید و فروش سهام، در واقع در بازار سرمایه (بورس) مشغول به فعالیت هستند.

پ) سود سرمایه‌گذاری در سهام، معمولاً از سرمایه‌گذاری در سپرده‌های بلندمدت بانک‌ها بیشتر است.

(درس ۱۴؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۴. گزینه ۳ درست است.

- در حساب‌های بلندمدت، اگر نرخ سود عمومی افزایش پیدا کند، این حساب‌ها در توافق انجام‌شده، باقی‌می‌مانند؛ اما حساب‌های کوتاه‌مدت نرخ سودشان تغییر پیدا می‌کند.

- از مزایای حساب‌های کوتاه‌مدت این است که پول به راحتی در دسترس است و صاحب سپرده هر زمان که بخواهد، می‌تواند پول را بدون هیچ جریمه‌ای دریافت نماید.

- استفاده از بانکداری الکترونیکی از مزایای حساب‌های سپرده‌گذاری کوتاه‌مدت است.

- در حساب‌های قرض‌الحسنه، افراد به جای دریافت سود می‌توانند از امتیاز دریافت وام بهره‌مند شوند.

(درس ۱۴؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۵. گزینه ۴ درست است.

بررسی موارد نادرست:

پ) برخی افراد برای حفظ ارزش پول خود آن را به دارایی‌هایی که معمولاً ارزش خود را در تورم حفظ می‌کند، مانند طلا، تبدیل می‌کنند. این گزاره در مورد بازار سهام قطعی نیست.

ت) یکی از مشکلات خرید طلا برای اقتصاد کشور این است که پول‌هایی که می‌توانست صرف سرمایه‌گذاری‌های مولد در اقتصاد شود، در چیزی مثل طلا منجمد می‌شود و گرنه سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه، کمک به اقتصاد کشور است. (درس ۱۴؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۲۶. گزینه ۱ درست است.

نکته در جدول دهک‌ها، همواره دهک اول، کمترین سهم از درآمد ملی کشور را دارد و دهک دهم بیشترین؛ و نظم جدول دهک‌ها از کمترین به بیشترین می‌باشد. بنابراین:

وضعیت توزیع درآمد کشور «الف» در سال ۲۰۲۰ میلادی		
A	دهک سوم	۶ درصد
B	دهک هشتم	۱۲ درصد
C	دهک دهم	۲۴/۵ درصد
D	دهک پنجم	۸ درصد
E	دهک دوم	۴ درصد
F	دهک نهم	۱۶ درصد
G	دهک چهارم	۷ درصد
H	دهک ششم	۹ درصد
I	دهک اول	۳/۵ درصد
J	دهک هفتم	۱۰ درصد
	۱۰۰ درصد جمعیت کشور	۱۰۰ درصد درآمد ملی

(الف)

$$۶۲/۵\% = ۱۰ + ۱۲ + ۱۶ + ۲۴/۵ = \text{مجموع سهم دهک‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم} = \text{مجموع سهم } ۴۰ \text{ درصد بالا}$$

(ب)

نکته: جمعیت تمام دهک‌ها باهم برابر است و هر دهک $\frac{1}{10}$ جمعیت کشور را دارا است.

$$\text{میلیون نفر } ۸۵ = ۱۰ \times ۸/۵ \Rightarrow \text{میلیون نفر } ۸/۵ = \frac{۳۴}{۴} = \text{جمعیت هر دهک}$$

جمعیت کل کشور

(پ)

$$\text{سهم دهک دهم} = \frac{۲۴/۵}{۳/۵} = ۷ = \text{شاخص دهک کشور «ج»}$$

هرچه شاخص دهک کوچک‌تر باشد، نشان‌دهنده توزیع عادلانه‌تر درآمدها است؛ بنابراین توزیع درآمد در کشور «الف» مناسب‌تر و عادلانه‌تر از کشور «ج» است.

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۷. گزینه ۴ درست است.

$$\text{میلیون تومان } ۶۵۶ = (۲۰ \times ۱۲) + (۱۴ \times ۴) + (۳۰ \times ۱۲) = \text{درآمد سالانه آقای حسینی}$$

۲۴۰ م ۵۶ م ۳۶۰ م

کل هزینه‌های سالانه آقای حسینی:

$$\left. \begin{array}{l} \text{م } 180 = 12 \times \text{م } 15 \rightarrow \text{مواد غذایی و خوراکی} \\ \text{م } 50 = 2 \times \text{م } 25 \rightarrow \text{حمل و نقل} \\ \text{م } 72 = 2 \times \text{م } 36 \rightarrow \text{شهریه مدرسه فرزندان} \\ \text{م } 48 = 12 \times \text{م } 4 \rightarrow \text{آب، برق، گاز، تلفن و اینترنت} \\ \text{م } 40 = 4 \times \text{م } 10 \rightarrow \text{پوشاک و لوازم ورزشی} \\ \text{م } 42 \rightarrow \text{کتاب و لوازم تحریر} \end{array} \right\} \text{میلیون تومان } 432 = \text{جمعاً}$$

میلیون تومان $224 = \text{م } 432 - \text{م } 656 \Rightarrow$ هزینه سالانه - درآمد سالانه = میزان پس‌انداز سالانه
چون هر سال، ۲۲۴ میلیون تومان پس‌انداز دارد، برای خرید خودروی ۸۹۶ میلیون تومانی باید چهار سال، پول پس‌انداز نماید:
 $896 \div 224 = 4$ سال

(درس ۱۲؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۲۸. گزینه ۴ درست است.

می‌توان مراحل بودجه‌بندی را در چهار مرحله زیر خلاصه کرد:

- از هر منبعی که درآمدی به‌دست می‌آورد، آن درآمد را ماهیانه مشخص کنید و بنویسید.
- هزینه‌های متغیر و ثابت خود را به‌صورت ماهیانه فهرست کنید.
- مجموع درآمدها و هزینه‌های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.
- اگر هزینه‌ها بیشتر از درآمد بود، مخارج غیرضروری را کم کنید یا فرصت‌هایی را که فراموش کرده‌اید، به نظر آورید تا درآمدها افزایش یابد.

(درس ۱۲؛ سطح دشواری: آسان)

۱۲۹. گزینه ۲ درست است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

عبارت دوم ← مرحله دوم خرید هوشمندانه این است که مشخص کنید به چه میزان قرار است هزینه کنید. توضیحات مندرج در عبارت سؤال، مربوط به مرحله سوم خرید هوشمندانه است.

عبارت سوم ← یکی از معایب خرید مقایسه‌ای، این است که ممکن است پس‌انداز حاصل از خرید مقایسه‌ای به‌ویژه برای اقلام مصرفی با قیمت پایین، کمتر از هزینه‌های زمان، بنزین یا سایر هزینه‌های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

(درس ۱۲ و ۱۳؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۰. گزینه ۳ درست است.

یکی از روش‌های مصرف مسئولانه، «روش ۶ ب» است:

- (۱) بهینه مصرف کردن ← کمتر مصرف کردن یا با انرژی کمتر ولی دستاوردی بیشتر مصرف کردن
- (۲) بازیافت ← پردازش مجدد و تبدیل یک کالا به کالایی دیگر «الف»
- (۳) بازسازی ← درست کردن چیزی که خراب و یا از کار افتاده است.
- (۴) بازداشتن (از اسراف و زیاده‌روی) ← نه گفتن به خرید چیزهایی که نیاز نداریم و یا مضرند. «ب»
- (۵) بازتفکر (کالای دیگر) ← یافتن راه‌های بهتر «پ»
- (۶) باز مصرف (استفاده چندباره از کالا) ← استفاده از چیزی بیش از یک‌بار «ج»

(درس ۱۳؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۱. گزینه ۴ درست است.

الف) گسترش منابع براساس بهینه کردن فناوری‌های تولید، باعث توسعه ظرفیت تولیدی کشور می‌شود و مرز امکانات تولید را به سمت راست و بالا منتقل می‌کند، این پدیده بیانگر رشد اقتصادی است که مفهومی کمی می‌باشد.

ب) در این خصوص کشور، منابعی را که می‌توانست برای ساختن کالاهای مصرفی در زمان حال استفاده شود، باید برای

ساختن انواع سرمایه‌ها و توسعه روش‌های تولید بهتر برای آینده صرف کند. این موضوع بیانگر کمیابی منابع و هزینه فرصت پیش‌آمده است.

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: آسان)

۱۳۲. گزینه ۲ درست است.

- پاسخ قسمت «ب»

$$\text{واحد} = ۹۶۰,۰۰۰ \times \frac{۸}{۵} = ۶۰۰,۰۰۰ \times \frac{۸}{۵} = ۹۶۰,۰۰۰$$

- برای یافتن پاسخ مراحل بعدی باید ابتدا تولید کل (GDP) سال پایه (سال اول) را محاسبه نماییم:

$$\text{GDP سال پایه:} \left\{ \begin{array}{l} \text{کالا} = ۴۰۰,۰۰۰ \times ۳۵,۰۰۰ = ۱۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \\ \text{خدمات} = ۶۰۰,۰۰۰ \times ۴۰,۰۰۰ = ۲۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \end{array} \right\} \quad ۱۴ + ۲۴ = ۳۸ \text{ میلیارد تومان}$$

- برای محاسبه GDP سال دوم به قیمت‌های آن سال نیاز داریم که طبق صورت سؤال باید براساس تورم ۱۰ درصدی قیمت‌های جدید کالا و خدمات را محاسبه نماییم:

$$\text{قیمت‌های سال دوم:} \left\{ \begin{array}{l} \text{کالا} \Rightarrow ۳۵,۰۰۰ \times \frac{۱۰}{۱۰۰} = ۳,۵۰۰ \Rightarrow \text{قیمت جدید} = ۳۵,۰۰۰ + ۳,۵۰۰ = ۳۸,۵۰۰ \\ \text{خدمات} \Rightarrow ۴۰,۰۰۰ \times \frac{۱۰}{۱۰۰} = ۴,۰۰۰ \Rightarrow \text{قیمت جدید} = ۴۰,۰۰۰ + ۴,۰۰۰ = ۴۴,۰۰۰ \end{array} \right.$$

- پس از به‌دست آوردن قیمت‌های جدید، می‌توانیم GDP اسمی سال دوم را به روش زیر محاسبه نماییم:

$$\text{GDP اسمی سال دوم:} \left\{ \begin{array}{l} \text{کالا} = ۴۰۰,۰۰۰ \times ۳۸,۵۰۰ = ۱۵,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \\ \text{خدمات} = ۹۶۰,۰۰۰ \times ۴۴,۰۰۰ = ۴۲,۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰ \end{array} \right\} \quad ۱۵,۴ + ۴۲,۲۴ = ۵۷,۶۴ \text{ میلیارد تومان}$$

- برای محاسبه GDP واقعی سال دوم باید قیمت‌های سال پایه را جایگزین قیمت‌های سال دوم کرد و دوباره مقدار GDP را محاسبه نمود:

$$\text{GDP واقعی سال دوم:} \left\{ \begin{array}{l} \text{کالا} = ۴۰۰,۰۰۰ \times ۳۵,۰۰۰ = ۱۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \\ \text{خدمات} = ۹۶۰,۰۰۰ \times ۴۰,۰۰۰ = ۳۸,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ \end{array} \right\} \quad ۱۴ + ۳۸,۴ = ۵۲,۴ \text{ میلیارد تومان}$$

- پاسخ قسمت «پ»:

$$\text{GDP} = ۵۷,۶۴ - ۵۲,۴ \text{ واقعی سال دوم} - \text{GDP اسمی سال دوم} = \text{تأثیرات قیمت در سال دوم}$$

$$\text{تومان} = ۵,۲۴۰,۰۰۰,۰۰۰ = ۵,۲۴ \text{ میلیارد تومان} = \text{تأثیرات قیمت در سال دوم}$$

- پاسخ قسمت «الف»:

$$\text{نرخ رشد واقعی سال دوم} = \frac{\text{GDP سال پایه} - \text{GDP واقعی سال دوم}}{\text{GDP سال پایه}} \times ۱۰۰ = \frac{۵۲,۴ - ۳۸}{۳۸} \times ۱۰۰$$

$$\text{نرخ رشد واقعی سال دوم} = \frac{۱,۴۴۰}{۳۸} = ۳۷,۸ \text{ درصد}$$

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: دشوار)

۱۳۳. گزینه ۱ درست است.

بررسی عبارت‌ها:

- نادرست: توجه به قیمت تولیدات و میزان رشد آن در دوره‌های معین برای اندازه‌گیری تورم مورد استفاده قرار می‌گیرد و برای تعیین رشد اقتصادی مناسب نیست.

- درست

- درست

- نادرست: ارزش کالاهای واسطه‌ای در تولیدات نهایی منظور و محاسبه شده است و محاسبه مجدد آن‌ها به‌طور جداگانه موجب بروز خطای محاسباتی می‌شود.

- درست

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۴. گزینه ۲ درست است.

$$\Rightarrow \frac{\text{باقی مانده درآمد}}{5} = 2,000,000 \Rightarrow \frac{1}{5} \times \text{باقی مانده درآمد} = \text{خمس}$$

تومان = باقی مانده درآمد = ۱۰,۰۰۰,۰۰۰

هزینه‌های سالیانه - درآمد سالیانه = باقی مانده درآمد سال

میلیون تومان = ۳۶۰ = ۳۷۰ - ۱۰ = هزینه‌های سالیانه $\Rightarrow$ هزینه‌های سالیانه = ۳۷۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۱۰,۰۰۰,۰۰۰

$$\text{میلیون تومان} = 30 = \frac{360}{12} = \frac{\text{هزینه سالیانه}}{12} = \text{متوسط هزینه ماهانه}$$

(درس ۱۲؛ سطح دشواری: متوسط)

۱۳۵. گزینه ۴ درست است.

شاخص دهک‌ها نسبت سهم دهک دهم (ده درصد ثروتمند جامعه) را به سهم دهک اول (ده درصد فقیر جامعه) محاسبه می‌نماید و هرچه این نسبت کمتر باشد، نشان‌دهنده توزیع مناسب درآمد در جامعه و کمتر بودن اختلاف طبقاتی و تفاوت میان اقشار ضعیف و قوی جامعه است.

(درس ۱۱؛ سطح دشواری: متوسط)

شرکت تعاونی خدمات آموزشی کاکلینان
سازمان پیش‌آموزش کشور

یک گام جلوتر

از دیگران باشید!

۲ نوبت آزمون جامع

همین حالا ثبت نام کن

sanjeshserv.ir

۲ نوبت آزمون جامع

آزمون‌های آزمایشی
جامع سنجش

۵ نوبت آزمون جامع

sanjesheducationgroup

sanjeshserv

۰۲۱-۴۲۹۶۶

ثبت نام گروهی دبیرستان‌ها ۰۲۱-۸۸۸ ۴۴ ۷۹۱-۳